

«Միախար Սերաստացի» կրթահամալիր. քոլեջ

ՀԵՔԻԱԹՆԵՐ, ՈՐ ԵՐԵՔ ԱՎԱՐՏ ՈՒՆԵՆ

Թարգմանություն ուսերենից

Խմբագիր՝ Գայանե Թերզյան

2015թ.

[Type the company address]

ՋԱՆԻ ՌՈՂԱՐԻ

ՀԵՔԻԱԹՆԵՐ, ՈՐ ԵՐԵՔ ԱՎԱՐՏ ՈՒՆԵՆ

Այս գիրքը, երեխաներ, խաղ է: Հեքիաթներն այստեղ անտվոր են. յուրաքանչյուրը երեք վերջաբան ունի: Կարդացե՛ք հեքիաթները, դիտե՛ք նկարները, մտածե՛ք դրանց մասին և որոշե՛ք, թե, ի վերջո, ո՞րը պիտի լինի հեքիաթի վերջաբանը, իսկական ավարտը, և ինչո՞ւ:

Շատ հնարավոր է, որ վերջաբաններից ոչ մեկն էլ դուր չգա ձեզ: Այդ դեպքում ինքնեղ վերջաբան հորինեք, գրեք կամ նկարեք այն:

Մի բան էլ ասեմ: Կարծում եմ, ավելի լավ է ընկերների հետ միասին խաղաք, այդպես ավելի ուրախ կլինի: Իսկ ամենակարևորն այն է, որ այդպես կարող եք նաև մրցել, թե ո՞ւմ երևակայությունն է ավելի հարուստ, ում հորինածն է ավելի լավը և ավելի հետաքրքիր:

Հաջողություն եմ մաղթում:

Ջանի Ռողարի

1969

Կախարդական թմբուկը

Մի զինվոր տուն էր դառնում պատերազմից: Նա շատ աղքատ էր, ունեցած-չունեցածը մի թմբուկ էր միայն: Բայց տրամադրությունը հրաշալի էր, չէ՞ որ երկար տարիների բացակայությունից հետո վերջապես տուն էր վերադառնում: Դրա համար էլ չորսուորը հնչում էր նրա թմբուկի ուրախ դղրդոցը. «Դըմփ-դըրը՛ մփ-դը՛ մփ-դը՛ մփ, դը՛ մփ-դըրը՛ մփ-դը՛ մփ-դը՛ մփ»: Քայլում էր նա ճանապարհով, մեկ էլ մի պառավի հանդիպեց:

- Է՛յ, փառապանձ զինվոր, պատահաբար մի սուրդ չէ՞ս ունենա:
- Հաճույքով քեզ երկուսը կտայի, տասիկ, եթե ունենայի, բայց ոչ մի սուրդ չունեմ:
- Իսկապե՞ս չունես:
- Հենց այս առավոտյան քրքրեցի գրպաններս, բայց ոչինչ չգտա:
- Իսկ դու մի անգամ էլ նայի՛ր, լավ փնտրիր:
- Գրպանո՞ւմս: Լավ կփնտրեմ, եթե ուզում ես, բայց վստահ եմ, որ... վա՛յ, էս ի՞նչ բան է...
- Սուրդ, տեսնո՞ւմ ես, ուրեմն կա:
- Երդվում եմ, որ չզիտեի այդ մասին: Հրաշալի է: Վերցրո՛ւ, տասի՛կ, այն քեզ երևի ավելի շատ է

պետք:

- Շնորհակալ եմ, զինվոր,- սասց պառավը,- փոխարենը ես էլ քեզ մի բան կտամ:
- Իսկապե՞ս, բայց ինձ ոչինչ պետք չէ:
- Քեզ մի փոքրիկ կախարդանք կմվիրեմ: Ուշադի՛ր լսիր: Ամեն անգամ, երբ հնչի թմբուկը,

բոլորը կսկսեն պարել:

- Ի՛նչ զվարճալի կախարդանք է: Շնորհակալ եմ, տասի՛կ:
- Մպասի՛ր, սա դեռ բոլորը չէ: Մարդիկ կսկսեն պարել և չեն կարողանա կանգ առնել, քանի դեռ

չես դադարեցրել թմբուկը խփել:

- Ա՛յ քեզ լավ բան: Չզիտեմ դեռ, թե ինչ կարող եմ անել այս նվերով, բայց երևի պետք կգա:
- Էն էլ ո՛նց:
- Ցտեսությո՛ւն, տասի՛կ:
- Ցտեսությո՛ւն, զինվո՛ր:

Եվ թմբկահարը շարունակում է ճանապարհը դեպի տուն: Գնում է իր ճանապարհով, մեկ էլ անտառից դուրս են թռչում երեք ավազակ:

- Քսա՛կդ կամ կյա՛նքդ:
- Վերցրե՛ք, Աստծու սիրուն, պայուսակս էլ վերցրեք... Միայն թե այն դաստարկ է:

– Ձեռքերդ վե՛ր, թե չէ կկրակենք:

– Լսում եմ, պարոնայք ավագակներ:

– Որտե՞ղ ես թաքցրել փողերդ:

– Եթե ունենայի, երևի գլխարկիս մեջ կպահեի:

Ավագակները նայեցին գլխարկի մեջ, բայց այն դատարկ էր:

– Իսկ գուցե ականջս կմտցնեի:

Նայեցին ականջի մեջ՝ ոչինչ չկար:

– Չե՛, ավելի շուտ քթիս ծայրին կոնեի, եթե փող ունենայի:

Ավագակները փնտրեցին, փնտրեցին և, իհարկե, ոչինչ չգտան:

– Էս դու իսկապես աղքատ ես,- բարկացան ավագակները:- Որ եղպես է, թմբուկդ կվերցնենք,

էլի բան է, գոնե մեկ-մեկ կուրախանանք:

– Վերցրե՛ք,- հոգոց հանեց զինվորը,- ափսոս է, իհարկե, հին ընկերոջից բաժանվելը, այսքան տարի միասին ենք եղել: Բայց եթե ձեզ այդքան պետք է...

– Պե՛տք է:

– Թույլ տվեք գոնե վերջին անգամ նվագեմ, հետո վերցրեք: Համ էլ ցույց կտամ, թե ինչպես են թմբուկ խփում, լսա՛վ...

– Դե լսա՛, թող այդպես լինի, նվագի՛ր:

– Շատ լսա՛,- ուրախացավ թմբկահարը:- Ես թմբուկ կխփեմ՝ «Դը՛մփ-դըրը՛մփ-դը՛մփ-դը՛մփ, դը՛մփ-դըրը՛մփ-դը՛մփ-դը՛մփ», իսկ դուք պարեք:

Տեսնել էր պետք, թե ինչպես սկսեցին պարել այդ սրիկաները: Ոնց որ տոնավաճառում պարող արջեր լինեին: Սկզբում դա նրանց դուր եկավ, ծիծաղում ու կատակում էին:

– Դե՛, դե՛, թմբկահար, իսկ հիմա վալս նվագիր:

– Իսկ հիմա՝ պոկա:

– Մազուրկա:

Բայց երբ հոգնեցին, շնչակտուր եղան, ցանկացան կանգ առնել, չկարողացան: Ուժասպառ եղան, ոտքի վրա չէին կարողանում կանգնել, իսկ կախարդական թմբուկը նրանց ստիպում էր պարել:

– Օգնեցե՛ք:

– Պարե՛ք:

– Խնայի՛ր:

– Պարե՛ք:

- Աստճո՛ւ սիրուն:
- Պարե՛ք, պարե՛ք:
- Բավական՛ն է, բավական՛ն է:
- Էլ թմբուկս չե՞ք իլի ձեռքիցս:
- Չենք իլի: Հերի՛ք է...
- Ինձ հանգիստ կթողնե՞ք:
- Ինչ ուզում ես՝ կտանք, միայն դադարեցրու նվագդ:

Բայց թմբկահարը դադարեցրեց այն ժամանակ, երբ նրանք լրիվ ուժասպառ եղած գետնին թավվեցին:

- Շատ լավ է: Էլ հետևիցս չեք հասնի:

Թմբկահարը փախավ, բայց համենայնդեպս ժամանակ առ ժամանակ դարձյալ խփում էր թմբուկին, և այդ ժամանակ սկսում էին պարել նապաստակներն իրենց բներում, սկյուռիկները՝ ծառերի վրա և օրը ցերեկով արթնացած բվեճները: Այդպես գնում էր թմբկահարը՝ վերադառնալով տուն:

Առաջին ավարտ

Գնում էր, գնում, մեկ էլ մտածեց. «Բայց լավ բան է այս կախարդանքը: Ավագակների հետ հիմարի պես վարվեցի: Կարող էի ստիպել, որ ինձ տան իրենց բոլոր փողերը: Գուցե ետ դառնամ և փնտրե՞մ նրանց»:

Հենց այն է, ուզում էր հետ դառնալ, երբ տեսավ ընդառաջ եկող փոստային կառքը:

- Այ սա ավելի հարմար է:

Ձիերն արագ վագում էին, ծլնգում էին զանգակները, կառապանը մի ուրախ երգ էր սուլում:

Նրա կողքին նստել էր զինված ոստիկանը:

- Բարև՛, զինվոր, ուզո՞ւմ ես քեզ տեղ հասցնենք:
- Չէ, ես էստեղ էլ ինձ լավ եմ զգում:
- Ուրեմն դուրս արի ճանապարհից, թույլ տուր անցնենք:
- Իսկ դուք նախ մի քիչ պարեք:

«Դ՛ր մփ-դըրը՛ մփ-դը՛ մփ-դը՛ մփ», - թնդաց թմբուկը: Եվ իսկույն սկսեցին պարել ձիերը, կառապանը ցած թռավ իր տեղից և սկսեց դոփել: Իսկ ի՛նչ ծիծաղելի էր պարում ոստիկանը՝ ցած զցելով զենքը: Ուղևորները նույնպես բոլորը սկսեցին պարել:

Պետք է ասեմ, որ այդ փոստային կառքով երեք արկղ ոսկի էին տեղափոխում, մի երեք հարյուր կիլոգրամ կլիներ: Ձիևփորը մի ձեռքով թմբուկն էր խփում, իսկ մյուս ձեռքով արկղերը ցած զցեց կառքից և ոտքով հրեց թփերի մեջ:

- Պարե՛ք, պարե՛ք:
- Բավակա՛ն է, բավակա՛ն է, էլ չենք կարողանում:
- Ուրեմն հեռացեք, արագ-արագ, և ետ չնայե՛ք...

Փոստային կառքը հեռացավ՝ առանց իր թանկարժեք բեռի, իսկ զինվորը շա՛տ-շատ հարստացավ, միլիոնատիրոջ չափ... Հիմա նա կարող էր իր համար առանձնատուն գնել, պարապ-սարապ սարել և ամուսնանալ ինչ-որ կարևոր պաշտոնյայի աղջկա հետ: Իսկ եթե էլի փող պետք լիներ, էլ բանկ գնալու կարիք էլ չէր լինի, բավական է ձեռքը վերցնել իր թմբուկը:

Երկրորդ ավարտ

Գնաց, գնաց զինվորը, հանկարծ տեսավ մի որսորդի, որը նշան էր բռնել, որ կրակի կեռնեխին: «Դ՛ր՛մփ-դըր՛մփ-դը՛մփ-դը՛մփ: Դ՛ր՛մփ-դըր՛մփ-դը՛մփ-դը՛մփ»: Որսորդը ցած գցեց հրացանը և սկսեց պարել: Իսկ կեռնեխը թռավ, հեռացավ:

- Թշվառակա՛ն, դու դեռ պատասխան կտաս սրա համար:
- Դա դեռ կտեսնենք, իսկ դու պար արի, դե՛...
- Ա՛խ, էլ ուժ չունեմ:
- Ուզում ես կանգ առնել, խոստացիր, որ այլևս ոչ մի անգամ թռչունների վրա չես կրակի:
- Խոստանո՛ւմ եմ:

Շարունակեց նա իր ճանապարհը և տեսավ մի գյուղացու, որն իր էշին էր ծեծում:

- Պարի՛ր:
- Օգնեց՛եք:
- Պարի՛ր: Կդադարեցնեմ, եթե երդվես, որ այլևս երբեք էշիդ չես ծեծի:
- Երդվո՛ւմ եմ:

Քաջ զինվորը շարունակեց իր ճանապարհը: Գնում էր և թմբկահարում ամեն անգամ, երբ պետք էր լինում ինչ-որ վատ արարքի վերջը տալ, արդարությունը վերականգնել կամ պատժել չարագործին: Իսկ չարագործներն ու անարդարությունը, չգիտես ինչու, այնքան շատ էին հանդիպում, որ նա ոչ մի կերպ չէր կարողանում տուն հասնել: Բայց զինվորը շատ գոհ էր: «Իմ տունն այնտեղ կլինի, որտեղ կարող եմ իմ թմբուկի օգնությամբ բարիք գործել», - որոշեց նա:

Երրորդ ավարտ

Գնում էր զինվորը և մտածում: «Հետաքրքիր թմբուկ է, տեսնես ինչպե՞ս է սարքված: Որտե՞ղ է գտնվում նրա կախարդանքը»: Ձեռքի մեջ պտտեցրեց փայտիկները, ուշադիր գննեց: Կարծես թե սովորական փայտիկներ են:

- Իսկ գուցե գաղտնիքը թմբուկի մե՞ջ է թաքցրած, այս ձգված կաշվե ծածկոցի տակ:

Եվ նա դանակով մի փոքրիկ անցք բացեց թմբուկի վրա: Պարզվեց՝ ներսը դատարկ է:

– Դե լավ, ի՛նչ արած...

Եվ զինվորը, ուրախ թմբկահարելով, շարունակեց ճանապարհը: Բայց այս անգամ նապաստակները, սկյուռիկներն ու թռչունները այլևս չէին պարում նրա թմբուկի հնչյունների տակ, բվեճներն էլ չէին արթնանում:

«Դը՛ մփ-դըրը՛ մփ-դը՛ մփ-դը՛ մփ: Դը՛ մփ-դըրը՛ մփ-դը՛ մփ-դը՛ մփ»: Չայնը ոնց որ թե նույնն էր, բայց կախարդանքը չքացել էր:

Գուցե չհավատաք, բայց թմբկահարը, չգիտես ինչու, նույնիսկ ուրախ էր դրա համար:

Ո՞ր վերջաբաններն են դուր գալիս հեղինակին

Կախարդական թմբուկը

Այս հեքիաթի առաջին ավարտն ինձ դուր չի գալիս: Ինչպե՞ս կարող է ուրախ, հրաշալի թմբկահարը հանկարծ ավազակ դառնալ:

Երբորդ ավարտը նույնպես սրտովս չի: Կարծում եմ, հիմարություն է փուչ հետաքրքրասիրության պատճառով փչացնել այս հրաշալի կախարդանքը, թեև հետաքրքրասիրությունը վատ բան չէ: Եթե գիտնականները հետաքրքրասեր չլինեին, երբեք ոչ մի հայտնագործություն չէին անի:

Ես երկրորդ վերջաբանի կողմնակիցն եմ:

Թարգմանեց Գայանե Թերզյանը

Խորամանկ Բուրաստինոն

Կար-չկար մի տղա... Պինոքիո-Բուրաստինոն: Չէ, ոչ թե նա, ում մասին պատմել էր իտալացի գրող Կառլո Կոլոդին, ոչ էլ նա, ում մասին հեքիաթ էր գրել Ալեքսեյ Տոլստոյը: Մա բոլորովին այլ տղա էր: Ճիշտ է, սա նույնպես փայտից էր սարքված, բայց, մեկ է, ուրիշ էր: Եվ նրան Կառլո հայրիկը չէր պատրաստել: Նա ինքն էր իրեն սարքել:

Այս Բուրաստինոն էլ, հեքիաթի նշանավոր փայտե մարդուկի նման, սիրում էր սուտ խոսել: Եվ ամեն անգամ, երբ սուտ էր խոսում, նրա քիթն էլ էր երկարում: Բայց, մեկ է, սա ուրիշ Բուրաստինո էր: Մանավանդ, որ երբ նրա քիթը երկարում էր, նա չէր վախենում, լաց չէր լինում և օգնության չէր կանչում: Նա վերցնում էր դանակը կամ տոբզը և շատ հանգիստ կտրում էր քթի ավելորդ մասը: Չէ՞ որ նա փայտից էր, դրա համար էլ ամենևին ցավ չէր զգում: Բայց քանի որ նա բավականին հաճախ էր սուտ խոսում, նույնիսկ շատ հաճախ, շուտով նրա տանը քթի ծայրից կտրված բազմաթիվ փայտե կտորներ հավաքվեցին:

– Շատ լավ է,- որոշեց նա,- կարծում եմ կբավարարի կահույք սարքելու համար: Ես ինքս կպատրաստեմ և աստղծագործին էլ փող չեմ տա:

Ասաց ու արեց: Բուրաստինոն մի լավ չարչարվեց և նրա տանը հայտնվեցին մահճակալ, սեղան, պահարան, աթոռներ, գրադարակներ, նստարաններ: Վերջում, երբ ցանկանում էր հեռուստացույցի համար մի պահարանիկ սարքել, տեսավ, որ փայտը չի բավականացնում:

– Ոչինչ,- որոշեց նա,- պետք է միայն մեկ անգամ սուտ խոսել:

Նա դուրս վազեց փողոց և փնտրեց, թե ում կարող է ինչ-որ սուտ ասել: Մեկ էլ տեսավ մի գյուղացու:

– Բարի օր,- ողջունեց նրան Բուրաստինոն:- Իսկ գիտե՞ք, որ Ձեր բախտը կարգին բերել է:

– Ի՞մ բախտը, ինչպե՞ս:

– Դեռ չգիտե՞ք: Դուք ախր վիճակախաղի տոմսով հարյուր միլիոն եք շահել: Այդ մասին հենց նոր ռադիոյով ասացին:

– Չի՛ կարող պատահել:

– Ո՞նց թե՛ չի կարող պատահել... Կներե՛ք, Ձեր անունն ի՞նչ է:

– Ռոբերտո Բիզլունգի:

– Դե հա, տեսմ՞ւմ եք, ռադիոյով հենց Ձեր անունն ասացին՝ Ռոբերտո Բիզլունգի: Իսկ Դուք ինչն՞վ եք զբաղվում:

– Գյուցաղի եմ, հող եմ վարում...

– Ուրեմն կասկած չկա, հենց Դուք եք շահել հարյուր միլիոնը: Շնորհավորո՞ւմ եմ...

– Շնորհակալ եմ, շնորհակալ եմ...

Մինչդր Բիզլունգին գլուխը կորցրել էր այս նորությունից, շատ էր հուզվել ու մտավ մոտակա սրճարան, որ ջուր խմի: Հանկարծ գլխի ընկավ, որ ավար կյանքում ոչ մի անգամ վիճակախառի տոմս չի գնել, ուրեմն ինչ-որ բան սխալ է:

Իսկ Բուրատինոն վերադարձավ տուն: Նա շատ գոհ էր իր խորամանկությունից, քանի որ քիթը երկարել էր ճիշտ այնքան, որքան պետք էր պահարանիկի ոտքը սարքելու համար: Նա կտրեց անհրաժեշտ կտորը, մաքրեց հարթաթղթով և մեխեց: Ահա և պատրաստ է, հրաշալի պահարանիկ ստացվեց: Եթե ուզենաս այսպիսի մի բան գնել, ահագին փող պիտի տաս, համարյա քսան հազար լիր: Վատ չէր, ահագին փող տնտեսեց:

Իր տան համար կահ-կարասի պատրաստելուց հետո Բուրատինոն որոշեց առևտրով զբաղվել:

– Շինանյութ կվաճառեմ և կհարստանամ:

Իսկապես, նա այնքան էր վարժվել ամեն տեսակ ստեր հորինելուն և աջուձախ խաբելուն, որ շատ շուտով փայտե շինանյութի մի մեծ պահեստ կառուցեց, որտեղ աշխատում էին հարյուր բանվոր և հաշիվներ գրող տասներկու հաշվապահ: Նա գնեց նաև չորս ավտոմեքենա և երկու ավտոգնացք, որոնք պետք էին ոչ թե զբոսնելու, այլ քթի կտորները տեղափոխելու համար: Նա դրանք նույնիսկ արտասահման՝ Ֆրանսիա և Շոտլանդիա էր ուղարկում:

Եվ նա գնալով ավելի ու ավելի շատ սկսեց խաբել: Եվ նրա քիթը չէր հոգնում աճելուց: Բուրատինոն ավելի ու ավելի էր հարստանում: Հիմա նրա պահեստում երեք հազար հինգ հարյուր բանվոր էր աշխատում, իսկ հաշիվները գրում էին չորս հարյուր քսան հաշվապահ:

Բայց, ցավոք սրտի, անդադար ստելու պատճառով Բուրատինոյի երևակայությունը սպառվեց: Որևէ առևտ կամ անհավանական պատմություն հորինելու համար նա հիմա ստիպված էր թաքուն ականջ դնել, թե ինչպես են ստում ուրիշները և կրկնել նրանց՝ թե՛ մեծերի, թե՛ երեխաների հորինածները... Բայց դրանք, որպես կանոն, շատ փոքրիկ ստեր էին, որոնցից քիթը ընդամենը մի քանի սանտիմետր էր աճում:

Այդ ժամանակ Բուրատինոն որոշեց հուշարար վարձել: Նոր աշխատակիցն ամբողջ օրը նստում էր գրասենյակում, տարբեր անհավանական բաներ էր հորինում, գրի էր առնում թղթի վրա և տալիս տիրոջը:

– Ասաց՛ք, որ Սուրբ Պետրոսի տաճարը կառուցել եք Դուք, ոչ թե Միքելանջելոն:

– Ասացե՛ք, որ Ֆորվիմպոպոլի քաղաքն անիվների վրա է կանգնած և կարող է ճանապարհորդել:

– Ասացե՛ք, որ մի անգամ հայտնվել էք Հյուսիսային բևեռում, Երկրագնդի մեջ անցք եք բացել և հասել Հարավային բևեռ:

Հուշարարը վատ չէր վաստակում այս ստերի շնորհիվ, բայց ստելու այս անդադար վարժանքներից երեկոյան գլուխը սկսում էր ուժեղ ցավել:

– Ասացե՛ք, որ Մոնբլան սարը ձեր հորաքույրն է:

– ... որ փղերը ոչ թե կանգնած կամ պառկած են քնում, այլ՝ կնճիթի վրա կանգնած:

– ... որ Պո գետը հոգնել է Ադրիատիկ ծովը թափվելուց և ցանկանում է Հնդկական օվկիանոսը նետվել:

Հիմա, երբ շատ հարուստ էր դարձել, Բուրատինոն արդեն ոչ թե ինքն էր կտրում քթի ծայրը, այլ նշանավոր հյուսն վարպետները: Դրա համար նրանք սպիտակ ձեռնոցներ էին դնում և կտրում էին ոսկե տոնոլ:

Տերը նրանց կրկնակի էր վճարում. Նախ՝ աշխատանքի, ապա՝ լռելու համար, որ ոչ մեկին չպատմեն իր զարմանալի քթի մասին: Իսկ երբ օրը շատ հաջող էր լինում, Բուրատինոն նրանց նույնիսկ մի բաժակ հանքային ջուր էր հյուրասիրում:

Առաջին ավարտ

Բուրատինոն ոչ թե օրերով, այլ ժամ առ ժամ էր հարստանում: Բայց չկարծեք, թե նա ազահ էր դարձել: Հուշարարին, օրինակ, երբեմն նույնիսկ նվերներ էր տալիս: Ասենք՝ անանուխի կոնֆետ, տանձ կամ սենեզալական դրոշմանիշ...

Համաքաղաքացիները շատ էին հպարտանում Բուրատինոյով, ցանկանում էին նույնիսկ նրան քաղաքապետ ընտրել, բայց նա չէր համաձայնում, քանի որ չէր ցանկանում իր վրա այդպիսի մեծ պատասխանատվություն վերցնել:

– Բայց ախր Դուք այնքան շատ բան կարող եք անել մեր քաղաքի համար, - ասում էին նրան:

– Կանեմ, առանց դրա էլ կանեմ: Մանկապարտեզ կսարքեմ, եթե, իհարկե, այն իմ անունով կոչեք: Քաղաքային այգում նստարան կդնեմ, որ ծերունի բանվորները հոգնած ժամանակ կարողանան հանգստանալ:

– Կեցցե՛ Բուրատինոն: Կեցցե՛ Բուրատինոն:

Մարդիկ այնքան ուրախացան, որ որոշեցին քաղաքի գլխավոր հրապարակում Բուրատինոյի մարմարե հուշարձանը կանգնեցնել: Եվ կանգնեցրեցին: Մարմարե Բուրատինոն երեք մետր հասակ ուներ, իսկ նրա կողքին կանգնած աղքատ տղան, որ նույնպես մարմարից էր, ընդամենը

իննսունհինգ սանտիմետր էր: Մարմարե Բուրասիոն նրան մի սուրճ էր տալիս: Հուշարձանի մոտ նվագախումբն էր նվագում, երկինքը լուսավորվել էր հրավառությունից...

Դա շատ մեծ տոնակատարություն էր:

Երկրորդ ավարտ

Բուրասիոնն ոչ թե օրերով, այլ ժամ առ ժամ էր հարստանում: Եվ որքան հարստանում էր, այնքան ավելի ազահ էր դառնում: Հուշարարը, որ գիշեր-ցերեկ աշխատում էր՝ նորանոր ստեր հորինելով, վաղուց խնդրում էր տիրոջը, որ աշխատավարձը բարձրացնի, բայց Բուրասիոնն ամեն անգամ մի պատճառ էր գտնում նրան մերժելու համար:

– Լավ ես սովորել՝ հավելավճար պահանջել, իսկ երեկ ինձ հազիվ մի երեքսուդոյանոց սուս սովեցիր՝ քիթս ընդամենը տասներկու միլիմետր էր աճել: Այսպիսի կտորից ասամնաքրիչ էլ չես սարքի:

– Ես ընտանիք ունեմ,- բացատրում էր հուշարարը,- իսկ կարտոֆիլը թանկացել է:

– Բայց բլիթներն էժանացել են: Ինչո՞ւ չես ուզում կարտոֆիլի փոխարեն բլիթ գնել:

Ի վերջո հուշարարը սկսեց ասել տիրոջը և որոշեց վրեժ լուծել:

– Ես նրան ցույց կտամ,- սպառնաց նա՝ նոր ստեր գրի առնելով թերթիկների վրա:

Մի անգամ թերթիկներից մեկի վրա նա ակամա գրեց. «Պիտքիոյի արկածների» հեղինակը Կառլո Կոլոդին է, իսկ «Ոսկե բանալին» գրել է Ալեքսեյ Տոլստոյը»: Այդ թերթիկն ընկավ ստերով թերթիկների մեջ: Իսկ Բուրասիոնն, որ ամբողջ կյանքում ոչ մի գիրք չէր կարդացել, մտածեց, որ սա էլ մյուսների նման հուշարարի հորինած ստերից է, մտքում պահեց այն, որ պետք եղած դեպքում ասի:

Շենց այսպես պատահեց, որ նա կյանքում առաջին անգամ, ակամայից ճշմարտություն ասաց: Բայց հենց այդ պահին այն փայտակտորները, որ հայտնվել էին նրա ստերի արդյունքում, փոշի ու թեփ դարձան, անհետացավ նաև նրա ողջ հարստությունը, ոնց որ ջուրը քշի-տանի: Բուրասիոնն նորից դարձավ աղքատ, հայտնվեց իր հին տանը, որտեղ նույնիսկ այժմ չկար, անգամ մի թաշկինակ, որով նա կարողանար արցունքները սրբել:

Երրորդ ավարտ

Բուրասիոնն ոչ թե օրերով, այլ ժամ առ ժամ էր հարստանում: Եվ իհարկե, շուտով կդառնար աշխարհի ամենահարուստ մարդը, եթե այդ կողմերում չհայտնվեր մի խորամանկ, ամենագետ մարդ: Նա գիտեր անգամ, որ Բուրասիոնյի ողջ հարստությունը կցնդեր, եթե նա ճիշտ խոսեր:

– Մինչոր Բուրասիոն, այսպես ու այսպես, զգույշ եղեք, նույնիսկ պատահաբար մի ճիշտ բան չասեք, թե չէ ամեն ինչ կավարտվի: Հասկացա՞ք: Շատ լավ է: Հա՛, ի դեպ, սա ձե՞ր առանձնատունն է:

– Ուրեմ, - ասաց Բուրատինոն:

– Ուրեմն ե՛ս այստեղ կապրեմ, այն ինձ շատ է դուր գալիս: Իսկ այս պահեստները նո՛ւյնպես ձերը չեն:

– Ուրեմ, - դժկամությամբ կմկմաց Բուրատինոն՝ չցանկանալով ասել ճշմարտությունը:

– Հրաշալի է, ուրեմն իմը կդառնան...

Այսպես մարդը իվեց Բուրատինոյից մեքենաները, ավտոգնացքները, հեռուստացույցը, ոսկե սղոցը... Բուրատինոն գնալով ավելի ու ավելի էր մռայլվում, բայց ավելի շուտ լեզուն կկտրեր, քան կասեր ճշմարտությունը:

– Ի դեպ, - վերջում հարցրեց մարդը, - սա Ձե՞ր քիթն է:

Այստեղ Բուրատինոն էլ չհամբերեց.

– Իհա՛րկե իմն է: Եվ Դուք այն չեք կարող իվել ինձանից, վա՛յ նրան, ով կհամարձակվի ձեռք տալ քթիս:

– Այ սա իսկական ճշմարտություն է, - ժպտաց մարդը:

Եվ նույն վայրկյանին Բուրատինոյի ողջ հարստությունն իսկապես տաշեղների վերածվեց, փոշի դարձավ: Ուժեղ քամի բարձրացավ և քշեց-տարավ ամեն ինչ, նաև խորհրդավոր մարդուն: Եվ Բուրատինոն մնաց մենակ, դատարկ ձեռքերով, նույնիսկ հազի համար անանուխի մի կոնֆետ անգամ չուներ:

Ո՞ր վերջաբաններն են դուր գալիս հեղինակին

Խորամանկ Բուրատինոն

Առաջին վերջաբանը բանի պետք չի, քանի որ հնարավոր չի, որ խորամանկ Բուրատինոն, այդքան խաբեություններից հետո հանկարծ այսքան բարի դառնար:

Բայց ես չզիտեմ, թե որ ավարտն ընտրեմ՝ երկրո՞րդը, թե՞ երրորդը:

Երկրորդը գվարճալի է, իսկ երրորդն ավելի վատն է:

Թարգմանեց Գայանե Թերզյանը

Խեղճ ուրվականները

Բոլոր մոլորակի վրա սպրում էին ուրվականներ, շա՛տ ուրվականներ: Ապրո՞ւմ էին Չէ՛, ավելի ճիշտ՝ հազիվ էին իրենց գոյությունը քարշ տալիս, մի կերպ ծայրը-ծայրին էին հասնում: Բոլոր ուրվականների նման նրանք սպրում էին որտեղ պատահի՝ քարանձավներում, հին, կիսաքանդ ամրոցներում, դատարկ, լքված տներում, ձեղնահարկերում: Կեսգիշերին նրանք դուրս էին գալիս իրենց թաքստոցներից և ցրվում մոլորակով մեկ՝ վախեցնելու բորտացիներին:

Բայց բորտացիները նրանցից բոլորովին չէին վախենում: Նրանք խելացի մարդիկ էին և ուրվականներին չէին հավատում: Երբ հանդիպում էին նրանց, այնքան էին ծիծաղում, մինչև ուրվականները, ամոթից կարմրելով, անհետանում էին:

Օրինակ՝ հենց որ ուրվականներից մեկը սկսում էր շղթաները զննզննագանել ու ճռռացնել, հայտնվում էր բորտացիներից մեկն ու բղավում.

– Հե՛յ, ուրվակա՛ն, գոնե շղթաներդ մի քիչ յուղիր, թե չէ շատ են ճռճռում:

Իսկ երբ մեկ ուրիշ ուրվական, օրինակ, սկսում էր թափահարել իր ձեռնակ սավանը... իսկույն բորտացիներից մեկը, ավելի շուտ մի փոքրիկ տղա ձայն էր տալիս.

– Ի՛նչ ես դեսուդեն ընկնում, շուտ սավանդ բեր, մտցրու լվացքի մեքենայի մեջ: Վաղուց ժամանակն է, որ այն քիմնաքրման տանես:

Լուսադեմին ուրվականները վախեցած, հուսահատված վերադառնում էին իրենց թաքստոցները և բողոքում.

– Մատանան գիտի, թե ինչ է կատարվում: Պատկերացնո՞ւմ ես, թե ինձ ինչ ասաց մի սինյորա, որ պատշգամբում նստած գիշերային գովն էր վայելում: «Տե՛ս,- ասաց,- չուշանաս, քո ժամացույցը ետ է մնում: Մի՞ թե ձեր ուրվականների մեջ մի ժամագործ չկա, որ վերանորոգի այն» :

– Իսկ ի՞նձ: Նրանք ինձ համար մի գրություն էին թողել, կոճգամով դռանն էին փակցրել: Եվ գիտե՞ս, թե այնտեղ ինչ էր գրված: «Հարգելի սինյոր ուրվական, երբ ավարտեք Ձեր զբոսանքը, դուռը կփակեք: Անցյալ գիշեր դուռը բաց էիք թողել, թափառական կատուները տուն էին մտել և խմել իմ փիսիկի կաթը»:

– Ոչ մի հարգանք ուրվականների նկատմամբ:

– Ոչ մի պատկառանք:

– Պետք է ինչ-որ բան ձեռնարկենք:

– Օրինակ ի՞նչ:

Ինչ-որ մեկն առաջարկեց բողոքի ցույց կազմակերպել, մեկ ուրիշը՝ խփել մոլորակի վրա եղած բոլոր զանգերը, որ բորտացիները չկարողանան քնել: Վերջապես խոսքը հասավ ամենածեր և ամենախմաստուն ուրվականին:

– Տիկնայք և պարոնայք,- սասց նա՝ կարկատելով իր հնամաշ սավանի ծակերը,- թանկագին բարեկամներ, ոչ մի բան չենք կարող անել: Բորտացիներին այլևս չենք կարող վախեցնել: Երբե՛ք: Նրանք ընտելացել են մեր աղմուկին, գիտեն մեր բոլոր հնարքները, և մեր բողոքները նրանց չեն հուզի: Ո՛չ, մենք այստեղ այլևս անելիք չունենք...

– Ի՞նչ է նշանակում՝ «այստեղ»:

– Ուզում եմ ասել՝ այս մոլորակի վրա: Պետք է արտագաղթել, հեռանալ այստեղից...

– Իհարկե, որ հայտնվենք մի մոլորակի վրա, որտեղ միայն մոծակներ ու ճանձե՛ր կան:

– Ոչ, պարոնայք, ես մի շատ հարմար մոլորակ գիտեմ:

– Եվ ինչպե՞ս է այն կոչվում:

– Այդ մոլորակի անունը Երկիր է: Ես մի հավատարիմ ու վստահելի մարդուց իմացել եմ, որ Երկրի վրա միլիոնավոր երեխաներ են ապրում, որոնք հենց լսում են ուրվականների մասին, վախից գլուխները բարձի տակ են թաքցնում:

– Ի՛նչ հրաշալի բան է:

– Չի՛ կարող պատահել:

– Ինձ այդ մասին պատմել է մի մարդ,- շարունակեց ծեր ուրվականը,- որը կյանքում երբեք սուտ չի խոսում:

– Դե լավ, ուրեմն եկեք քվեարկենք: Քվեարկենք:

– Ինչի՞ համար քվեարկենք:

– Ո՞վ է համաձայն, որ տեղափոխվենք Երկիր մոլորակ, թող թափահարի իր սավանը:

Սպասեք հաշվեմ. մեկ, երկու, երեք... քառասուն ... քառասուն հազար... քառասուն միլիոն... Իսկ ո՞վ է դեմ. մեկ, երկու... Դե ինչ, ճնշող մեծամասնությամբ որոշումն ընդունվեց, գնում ենք:

– Իսկ նրանք, ովքեր դեմ էին, նո՞ւյնպես կարող են գնալ:

– Իհարկե: Փոքրամասնությունը պետք է հետևի մեծամասնությանը:

– Ե՞րբ ենք մեկնում:

– Վաղը երեկոյան, մութն ընկնելուն պես:

Հաջորդ երեկոյան, դեռ Լուսինը չծագած (ի դեպ, Բորտ մոլորակում տասնչորս Լուսին կա, ու անհասկանալի է, թե ինչպես է նրանց հաջողվում պտտվել նույն մոլորակի շուրջը և չբախվել միմյանց), բորտացի ուրվականները շարք կազմեցին և թափահարեցին իրենց սավանները՝ մեծ,

անադմուկ թևերի նման... Եվ սհա նրանք թռան... Սպիտակ հրթիռների նման թռան դեպի տիեզերք:

– Իսկ ճանապարհից չե՞նք շեղվի

– Մի՛ վախեցեք, ծերունկն այնքան լավ գիտի երկնային ուղերթները, որքան իր մաշված սավանի անցքերը...

Առաջին ավարտ

Լույսի արագությամբ շարժվելով՝ մի քանի բուպե անց բորտացի ուրվականները մոտեցան Երկրագնդին և վայրէջք կատարեցին այն մասում, որ այդ պահին սովերի մեջ էր, այդտեղ գիշերը նոր էր սկսվում:

– Իսկ հիմա ցրենք մեր կուռ շարքերը և թռչենք տարբեր կողմեր,- սասց ծեր ուրվականը:- Յուրաքանչյուրը թող ուսումնասիրի իր շուրջը և գործի ըստ իրավիճակի: Լուսադեմին կհավաքվենք այստեղ և կքննարկենք դրությունը: Համաձայն եք:

Եվ ուրվականները հավելցին գիշերային մթության մեջ:

Իսկ երբ լուսադեմին նորից հանդիպեցին, քիչ էր մնում ուրախությունից դուրս թռչեին իրենց սավաններից:

– Տղանե՛ր, սա պարզապես դրախտ է:

– Ի՛նչ երջանկություն:

– Ի՛նչ տուն:

– Ո՞վ կմտածեր, որ այսքան շատ մարդ դեռ հավատում է ուրվականներին:

– Եվ ոչ միայն երեխաները, այլ նաև մեծահասակները:

– Եվ նույնիսկ կրթված մարդիկ:

– Ես մի դոկտորի վախեցրի:

– Իսկ ես՝ նախարարի: Վախից նույնիսկ նրա մազերը ճերմակեցին:

– Վերջապես մեզ համապատասխան մոլորակ գտանք: Ես կողմ եմ, որ մնանք այս

մոլորակում:

– Ե՛ս էլ:

– Ե՛ս էլ:

Այս անգամ քվեարկելիս ծածանվեցին բոլոր սավանները, ոչ մեկն անշարժ չմնաց:

Երկրորդ ավարտ

Լույսի արագությամբ շարժվելով՝ մի քանի բուպե անց բորտացի ուրվականներն արդեն շատ հեռու էին իրենց մոլորակից: Ցավոք սրտի, մեկնումից առաջ խառնաշփոթի մեջ ոչ ոք չնկատեց, որ

շարասյան առջևում հայտնվել էին հենց այն ուրվականները, որոնք դեմ էին երկիր թռչելուն: Իսկ դրանք հենց երկրային ուրվականներ էին, ավելի ճիշտ՝ միլանցի ուրվականներ, որոնք փախել էին Լոմբարդիի մայրաքաղաք Միլանից՝ չդիմանալով հոտած պոմիդորների տարափին, որ նրանց վրա էին նետում տղաները: Ուրվականները թաքուն եկել էին Բորտ մոլորակ և թաքնվել տեղացի ուրվականների մեջ: Եվ տուն վերադառնալու մասին նրանք, բնականաբար, լսել անգամ չէին ուզում: Իսկ եթե որևէ մեկն իմանար, որ նրանք երկրացի ուրվականներ էին, նրանց վիճակը լավ չէր լինի: Ու այդ ժամանակ նրանք մտածեցին... Ինչ որ մտածեցին, այն էլ արեցին:

Նրանք շարասյան գլուխն անցան: Բոլորը ենթադրում էին, որ ծեր, իմաստուն ուրվականն է ցույց տալիս ճանապարհը, իսկ նա թռչելիս ննջում էր: Իսկ երկրացի ուրվականները, Երկիր թռչելու փոխարեն, փոխեցին ճանապարհը և ուղղություն վերցրին դեպի Պիկո մոլորակ, որը գտնվում էր երեք հարյուր միլիոն միլիարդ կիլոմետր և յոթ սանտիմետր հեռավորության վրա: Այդ մոլորակում միայն ինչ-որ խոտո գորտեր էին ապրում: Բորտացի ուրվականներն այնտեղ վատ չէին ապրում, համենայն դեպս մի քանի հարյուր տարի: Իսկ հետո գորտերն էլ դադարեցին վախենալ նրանցից:

Երրորդ ավարտ

Լույսի արագությամբ շարժվելով՝ մի քանի րոպե անց բորտացի ուրվականները հայտնվեցին Լուսնի մոտ և արդեն պատրաստվում էին վայրէջք կատարել Երկրի վրա և իրենց գործին անցնել, երբ հանկարծ տեսան, որ Երկրից դերի իրենց է թռչում ուրվականների նույնպիսի մի հոծ շարասյուն:

– Հե՛յ, ու՛քե՛ր եք:

– Իսկ դո՞ւք ու՛քեր եք:

– Դա ազնիվ չէ, մենք առաջինը հարցրեցինք:

– Մենք ուրվականներ ենք, Երկիր մոլորակից: Հեռանում ենք, քանի որ այստեղ այլևս ոչ ոք մեզնից չի վախենում:

– Եվ դեպի ո՞ւր եք թռչում:

– Դեպի Բորտ մոլորակ: Մեզ ասել են, որ այնտեղ մարդիկ կան, ում կարելի է վախեցնել:

– Դժբախտնե՛ր: Իմացեք, որ մենք հենց այդ մոլորակից ենք հեռացել, քանի որ այնտեղ ուրվականներն այլևս անելու բան չունեն:

– Գրողը տանի, բա ի՞նչ անենք:

– Եկեք միավորվենք և փնտրենք մի այնպիսի մոլորակ, որտեղ վախկոտներ են ապրում: Մի՞թե ամբողջ Տիեզերքում չի գտնվի գոնե մի այդպիսի մոլորակ...

– Իհարկե, հենց այդպես էլ պետք է անել...

Այդպես էլ արեցին: Բորտացի և երկրացի ուրվականները միավորվեցին, մի փոքր շեղեցին ճանապարհը և անհետացան Տիեզերքի խորքերում:

Ո՞ր վերջաբաններն են դուր գալիս հեղինակին

Խեղճ ուրվականները

Առաջին ավարտն անհնար է: Ես չեմ հավատում, որ այդ բոլոր հրեշները կարող են Երկրում հայտնվել: Երկրորդ ավարտը զվարճալի է, բայց ոչ խեղճ գորտերի համար: Ես երրորդ ավարտի կողմնակիցն եմ նաև այն պատճառով, որ այն հեքիաթը շարունակելու հնարավորություն է տալիս:

Ռուսերենից թարգմանեց Գայանե Թերզյանը

Շունը, որը հաչել չգիտեր

Կար-չկար մի շուն, որը չէր կարողանում հաչել: Ո՛չ հաչել, ո՛չ մլավել, ո՛չ բառաչել, ո՛չ խրխնջալ, ոչ մի կերպ չէր կարողանում խոսել: Դա շատ սովորական փոքրիկ շուն էր: Եվ ոչ ոք չգիտեր, թե որտեղից էր նա հայտնվել այդ գյուղում, որտեղ ոչ մեկը դեռևս ոչ մի շուն չէր տեսել: Եվ իհարկե հասկանալի է, որ ինքը նույնիսկ չէր էլ կասկածում, որ հաչել չգիտի: Բայց մի անգամ ինչ-որ մեկը հարցրեց նրան.

– Հետաքրքիր է, իսկ ինչո՞ւ, դու երբեք չես հաչում:

– Հաչե՞լ: Իսկ դա ի՞նչ է: Ես տեղացի չեմ, չեմ կարող:

– Այ քեզ տարօրինակ արարած: Ի՞նչ է, չգիտե՞ս, որը բոլոր շները հաչում են:

– Ինչի՞ համար:

– Ոչ թե ինչի՞ համար, այլ՝ ինչո՞ւ: Որովհետև նրանք շներ են: Հաչում են անցորդների, կասկածելի կատուների, լուսնի վրա: Հաչում են, երբ գոհ են կյանքից, երբ նյարդայնանում են կամ գայրանում: Հաչում են հիմնականում ցերեկը, բայց պատահում է նաև գիշերը:

– Շատ հնարավոր է, բայց ես...

– Իսկ դու եղ ի՞նչ առանձնահատուկ պտուղ ես: Թե՞ ուզում ես, որ քո մասին գրեն թերթերում:

Շունը չգիտեր, թե ինչ պատասխանի: Նա չէր կարողանում հաչել և չգիտեր էլ, թե ինչպես սովորի:

– Իսկ դու ինձ նման արա,- խղճահարությունից խորհուրդը տվեց ինչ-որ աքաղաղ: Եվ նա մի քանի անգամ կանչեց իր զրնգուն ձայնով՝ «Ծուղ-բու-դո՛ւ»:

– Իմ կարծիքով դա ամեննին հեշտ չէ,- նկատեց շունը:

– Ի՛նչ ես ասում, նույնիսկ շա՛տ հեշտ է: Նորից լսիր և ուշադրություն դարձրու իմ կտուցին:

Կարճ ասած՝ նայի՛ր և կրկնի՛ր:

Եվ աքլորը մի անգամ էլ երգեց՝ «Ծուղ-բու-դո՛ւ»:

Շունը փորձեց կրկնել, բայց հազիվ ինչ-որ խեղճ «ծուղ-խուղ» դուրս եկավ, և հավերը վախեցած ցրիվ եկան:

– Ոչի՛նչ,- շանը հանգստացրեց աքաղաղը,- առաջին անգամվա համար նույնիսկ վատ չէ: Իսկ հիմա կրկնի՛ր, դե՛:

Շունը նորից փորձեց աքաղաղի նման ծուղրուղու կանչել, բայց նորից ոչինչ չստացվեց: Ու նա սկսեց օր-օրի թաքուն վարժվել, երբեմն գնում էր անտառ, որտեղ ոչ ոք չէր խանգարում և կարող էր ուզածի չափ ծուղրուղու կանչել:

Եվ մի անգամ առավոտյան նա անտառում այնքան լավ, այնքան զնգուն ու գեղեցիկ ծուղրուղու կանչեց, որ աղվեսը, լսելով աքաղաղի ձայնը, մտածեց. «Վերջապես աքլորիկն ինձ այցելության եկավ: Պետք է շտապ շնորհակալություն ասել այցելության համար...»: Եվ շտապեց նրան ընդատաջ՝ չմոռանալով հետը վերցնել դանակ, պատառաքաղ և անձեռոցիկ, որովհետև աղվեսի համար չկա ավելի ախորժելի ճաշատեսակ, քան լավ աքլորը: Կարո՞ղ էք պատկերացնել, թե որքան տխրեց աղվեսը, երբ աքլորի փոխարեն տեսավ շնիկին, որը նստել էր իր պոչին և բարձրաձայն ծուղրուղու էր կանչում:

– Ա՛խ,- բացականչեց աղվեսը,- այսպես կարելի է թակարդն էլ ընկնել:

– Թակա՞րդը:

– Դե, իհարկե: Կարծում էի, թե դու քեզ անտառում մոլորված աքլորի տեղ ես դրել, որպեսզի բռնես ինձ: Լավ է, որ ժամանակին տեսա քեզ: Բայց սա անագնիվ որս է: Շները սովորաբար հաչում են ու զգուշացնում, որ որսորդները մոտենում են:

– Հավատացնում եմ... Ես չեի պատրաստվում որս անել: Ես եկել էի վարժվելու:

– Վարժվելո՞ւ: Ինչո՞ւ:

– Ես սովորում եմ հաչել: Եվ համարյա սովորել եմ: Լսի՛ր, թե ինչ լավ եմ հաչում: Եվ նա բարձրաձայն երգեց՝ «Ծուղ-րու-ղո՛ւ»:

Աղվեսը ծիծաղից քիչ էր մնում պայթել: Նա փորը բռնած թավալ էր գալիս գետնին և ոչ մի կերպ չէր կարողանում հանգստանալ: Մեր շնիկը շատ վիրավորվեց, որ իր վրա ծիծաղում են, չէ՞ որ այդքա՛ն չարչարվել էր: Պոչը քաշած և համարյա լաց լինելով զնաց տուն: Եվ ասա նրան հանդիպեց կկուն: Նայեց տխուր շնիկին և խղճաց նրան:

– Ի՞նչ է պատահել:

– Ոչի՛նչ...

– Ինչո՞ւ ես այդքան տխուր:

– Ա՛խ... այսպես ու այսպես... Պատճառն այն է, որ հաչել չեմ կարողանում: Եվ ոչ ոք չի կարողանում սովորեցնել ինձ:

– Դե, եթե խնդիրը միայն դա է, ես շատ արագ կսովորեցնեմ քեզ: Լավ լսի՛ր, թե ինչպես եմ երգում, և կրկնիր ինձ նման. «Կո՛ւ-կո՛ւ, կո՛ւ-կո՛ւ, կո՛ւ-կո՛ւ»:

– Ոնց որ այնքան էլ դժվար չէ...

– Շատ հեշտ է: Ես երեխա ժամանակից կարողանում եմ կուկու կանչել: Դու էլ փորձիր. «Կո՛ւ-կո՛ւ, կո՛ւ-կո՛ւ»:

– Կու..., - փորձեց շունը,- կու...

Նա շատ անգամ կրկնեց այդ «կու-կու»-ն և՛ այդ օրը, և՛ մյուս օրերին: Իսկ մի շաբաթ անց արդեն կարողանում էր բավականին լավ կուկու կանչել: Նա շատ գոհ էր իրենից և մտածում էր. «Վերջապես, վերջապես ես սկսում եմ իսկապես հաչել: Հիմա էլ ոչ մեկը չի ծիծաղի ինձ վրա»:

Հենց այդ օրերին սկսվել էր որսի շրջանը: Անտառում շատ որսորդներ էին հայտնվել, այդ թվում նաև այնպիսիները, որոնք կրակում էին որտեղ պատահի և ում պատահի: Կարող էին նույնիսկ սոխակի վրա կրակել, եթե լսեին նրա ձայնը:

Եվ ահա այդպիսի մի որսորդ անցնում էր անտառով և լսեց թփերի միջից՝ «Կո՛ւ-կո՛ւ... կո՛ւ-կո՛ւ...»: Նա բարձրացրեց հրացանը, նշան բռնեց և կրակեց՝ թղխկ-թղխկ:

Գնդակները բարեբախտաբար չկպան շնիկին: Մուլելով թռան ականջի մոտով, բայց շունը վախեցավ, և պո՛ւկ փախավ: Նա շատ զարմացավ: «Երևի այս որսորդը իսկըն թռցրել է», եթե կրակում է հաչացող շան վրա...»

Իսկ որսորդն այդ ժամանակ իր որսն էր փնտրում: Նա վստահ էր, որ կպել է թիրախին: «Երևի թռչունին այն շունը գողացավ, որ հանկարծ դուրս թռավ ինչ-որ տեղից», - մտածեց նա: Եվ հոգին թեթևացնելու համար կրակեց իր բնից գլուխը հանած մկնիկի վրա, բայց նրան էլ չկպավ:

Իսկ շնիկը փախչում էր ու փախչում...

Առաջին ավարտ

Վազեց, վազեց շնիկը և հայտնվեց մարգագետնում, որտեղ հանգիստ արածում էր կովը:

- Ո՞ւր ես այդպես շտապում:

- Ինքս էլ չգիտեմ...

- Դե, ուրեմն կանգ առ: Այստեղ հրաշալի խոտ կա:

- Ա՛խ, եթե հոգսս խոտը լիներ...

- Դու ի՞նչ է, հիվա՞նդ ես:

- Ավելի վատ, ես հաչել չգիտեմ:

- Բայց դա աշխարհի ամենահեշտ բանն է: Լսի՛ր ինձ. «Մո՛ւ-ն՛ւ, մո՛ւ-ն՛ւ, ...»: Գեղեցիկ է, չէ՞:

- Վատ չի: Բայց ես համոզված չեմ, որ դա հենց այն է, ինչ պետք է ինձ: Չէ՞ որ դու կով ես...

- Իհարկե կով եմ:

- Իսկ ես՝ ոչ: Ես շուն եմ:

- Հասկանալի է, որ դու շուն ես: Հետո՞ ինչ: Քեզ ի՞նչն է խանգարում, որ իմ լեզուն սովորես:

- Գիտե՞ս, դա հետաքրքիր միտք է, հոյակապ գաղափար:

- Ի՞նչը:

- Այն, որ հենց նոր մտքովս անցավ: Ես կտվորեմ բոլոր կենդանիների լեզուները, Էլույթ կունենամ կրկեսում: Բոլորը կծափահարեն ինձ, ես կհարստանամ և կամուսնանամ թագավորի տղայի հետ:

- Կեցցե՛ս, շատ լավ ես մտածել: Դե, ուրեմն գործի՛ անցիր: Ուշադիր լսիր. «Մո՛ւ-ն՛ւ, մո՛ւ-ն՛ւ, մո՛ւ-ն՛ւ ...»:

- Մո՛ւ-ն՛ւ,- բառաչեց շունը:

Այս շունը հաչել չգիտեր, դրա փոխարեն շատ ընդունակ էր լեզուներ սովորելու հարցում:

Երկրորդ ավարտ

Վազեց, վազեց շնիկը... և հանդիպեց գյուղացուն:

- Էդ ո՞ւր ես եղպես պանում:

- Ինքս էլ չգիտեմ...

- Այդ դեպքում ինձ հետ արի: Ինձ էլ հենց շուն է պետք հավանոցը հսկելու համար:

- Ես կգայի, բայց, ախր, հաչել չգիտեմ:

- Ավելի լավ: Հաչող շները միայն օգնում են գողերին փախչել: Իսկ քեզ նրանք չեն լսի, մոտ կգան, դու էլ նրանց կբռնես, մի լավ կկծես, որ խելքները տեղը գա:

- Համաձայն եմ,- պատասխանեց շունը:

Այդպես էլ պատահեց, որ հաչել չկարողացող շունը վերջապես իր համար գտավ զբաղմունք, վզակապ և ոսկորներով լի կերաման՝ ողջ կյանքի համար:

Երրորդ ավարտ

Վազեց, վազեց շնիկը... և հանկարծ կանգ առավ: Ինչ-որ անսովոր ձայն լսեց: «Հա՛ֆ-հա՛ֆ-հա՛ֆ,- ասում էր ինչ-որ մեկը,- հա՛ֆ»: «Ինչ-որ հարազատ ու ծանոթ ձայն է,- մտածեց շունը,- թեև ոչ մի կերպ չեմ կարողանում հասկանալ, թե ինչ կենդանի է խոսում: Երևի ընձուղտ է: Չէ՛, երևի կոկորդիլոս է: Կոկորդիլոսը չար կենդանի է, հարկավոր է զգույշ լինել»:

Թփերի հետևում թաքնվելով՝ շունը շարժվեց դեպի այն կողմ, որտեղից այդ «հաֆ-հաֆ»-ն էր լսվում, և որից, աստված գիտե թե ինչու, նրա սիրտն ուժգին բաբախում էր:

- Հա՛ֆ-հա՛ֆ:

- Ա՛յ քեզ բան, շուն է:

Այո՛, այո՛: Ընդ որում, դա հենց այն որսորդի շունն էր, որը կրակեց, երբ նա «կու-կու» էր կանչում:

- Բարև՛, շո՛ւն:

- Բարև՛, շո՛ւն:
- Այդ ի՞նչ ձայներ ես հանում:
- Ձայնե՞ր: Իմացած լինես, որ սրանք պարզապես ձայներ չեն, սա հաչոց է:
- Հաչո՞ց, դու հաչե՞լ գիտես:
- Միանգամայն բնական է: Ես հո վողի պես չեմ կանչելու, կամ առյուծի պես մոնչամ:
- Ինձ էլ սովորեցրու:
- Իսկ դու մի՞թե հաչել չգիտես:
- Ոչ...
- Ուշադիր լսիր: Այսպես են հաչում. «Հա՛ֆ-հա՛ֆ»:
- Հա՛ֆ-հա՛ֆ,- իսկույն հաչեց շունը: Եվ ուրախ ու երջանիկ մտածեց. «Վերջապես լավ ուսուցիչ գտա»:

Ո՞ր վերջաբաններն են դուր գալիս հեղինակին

Շունը, որը հաչել չգիտեր

Ես, անկասկած, երբորդ սվարտի կողմնակիցն եմ: Կարևորը լավ ուսուցիչ գտնելն է: Դա սովելի կարևոր է, քան կրկեսային աստղ դառնալը կամ ամեն օր մի աման կեր ստանալը:

Թարգմանեց Մոֆյա Ասատրյանը

Տունը անապատում

Կար չկար մի ժամանակ մի շատ հարուստ սինյոր կար: Նա նույնիսկ ամենահարուստ ամերիկացի միլիարդատիրոջից էլ հարուստ էր: Մի խոսքով՝ շահ-շատ հարուստ: Իր փողերը նա պահում էր հսկայական պահեստներում, որոնք մինչև առաստաղը լեփ-լեցուն էին ոսկե, արծաթե, նիկելե դրամներով: Այստեղ կային իտալական լիերե, շվեյցարական ֆրանկներ, անգլիական ֆունտ-ստերլինգներ, ամերիկյան դոլարներ, ռուսական ռուբլիներ, լեհական գլոտիներ, հարավսլավական դինարներ: Աշխարհի բոլոր երկրների և բոլոր ազգերի դրամներ՝ ցենտներն են երևում ու տոնաններով: Նա նաև անհամար քանակությամբ թղթադրամներ ուներ. հազարավոր բերնեբերան լցված և զմռված ու կնքված պարկերով: Նրա անունը սինյոր Մոնետտի էր:

Եվ ահա մի անգամ նա ցանկացավ իր համար տուն կառուցել:

- Անապատում կկառուցեմ տունս,- որոշեց նա,- մարդկանցից հեռու:

Բայց անապատում շինարարության համար ո՛չ քար կար, ո՛չ աղյուս, ո՛չ կիր, ո՛չ տախտակներ, ո՛չ մարմար... Ոչինչ չկա, միայն ավազ:

- Կարևոր չէ,- ինքն իրեն ասաց սինյոր Մոնետտին,- իմ փողերով տուն կկառուցեմ: Քարերի, աղյուսների, տախտակների ու մարմարի փոխարեն դրամներ կօգտագործեմ:

Նա կանչեց ճարտարապետին և հանձնարարեց տունը նախագծել:

- Թող այնտեղ 365 սենյակ լինի,- հրահանգեց սինյոր Մոնետտին,- մի-մի սենյակ՝ տարվա յուրաքանչյուր օրվա համար: Եվ տասներկու հարկ՝ մեկական՝ տարվա յուրաքանչյուր ամսվա համար: Եվ թող հիսուներկու սանդուղք լինի տան մեջ՝ մեկական՝ տարվա յուրաքանչյուր շաբաթվա համար: Եվ այդ բոլորը թող փողերից պատրաստվի, պա՞րզ է:

- Իսկ մեխն՞ ի՞նչ... Առանց մեխ ոչինչ հնարավոր չէ անել... Դրանք ստիպված կլինենք բերել:

- Ոչ մի դեպքում: Մեխն ը են անհրաժեշտ, վերցրեք իմ ոսկեդրամները և դրանցից ոսկե մեխեր ձուլեք:

- Իսկ տանիքի համար կղմինդրներ են անհրաժեշտ...

- Ոչ մի կղմինդր: Վերցրեք իմ արծաթե դրամները, դրանցից տանիքի շատ լավ ծածկ կատածվի:

Եվ ճարտարապետը նախագծեց տունը: Որպեսզի անապատ բերեն տան համար անհրաժեշտ բոլոր դրամները, երեք հազար հինգ հարյուր ավտոքարշակ պետք եղավ: Իսկ շինարար բանվորներին տեղավորելու համար չորս հարյուր վրան խփեցին: Եվ աշխատանքը եռաց: Սկզբում տան հիմքի համար մի մեծ փոս՝ խանդակ փորեցին, բայց այնտեղ երկաթբետոնե սյուներ չտնկեցին և սալեր չշարեցին, այլ լցրեցին մետաղադրամներով: Մեկը մյուսի հետևից մոտենում էին

բերնեբերան մետաղադրամներով լեցուն բեռնատար մեքենաները և խանդակի մեջ էին լցնում իրենց թանկարժեք բեռը: Հետո սկսեցին պատերը շարել. մեկ առ մեկ սկսեցին դնել դրամը դրամի վրա: Սկզբում մի շերտ մետաղադրամ, հետո՝ մի քիչ շաղախ, դրա վրա՝ էլի դրամներ... Առաջին հարկն ամբողջովին շարեցին իտալական 500 լիրանոց արծաթե դրամներով, երկրորդ հարկը՝ ամբողջովին դոլարներով... Դռները նույնպես դրամներով պատրաստեցին՝ ջանասիրաբար իրար սունձելով մետաղադրամները: Հետո պատուհանները սարքեցին, բայց սպակի պետք չէկավ, դրանք փոխարինեցին թղթադրամներով. ավատրիական շիլլինգները միացրեցին գերմանական մարկերի հետ, իսկ ներսից՝ սենյակների կողմից վարագույրների նման ծածկեցին թուրքական և շվեդական թղթադրամներով:

Տանիքը, խողովակները և բուխարիները նույնպես մետաղադրամներից շարեցին:

Կահույքը, լոգարանները, ծորակները, գորգերը, աստիճանները, նկուղի պատուհանների վանդակաճաղերը, զուգարանները, ամեն ինչ մետաղադրամներից պատրաստեցին: Դրամներ, դրամներ, ամենուրեք դրամներ, միայն դրամներ... Իսկ երեկոյան պարոն Մոնետին անպայման ստուգում էր շինարարությունից հեռացող աշխատողներին. հանկարծ ինչ-որ մեկը գրպանում կամ կոշիկի մեջ մի քանի սոլդո կտաներ: Նա ստիպում էր անգամ լեզուն ցույց տալ, որովհետև ցանկության դեպքում կարելի էր և բերանում ուռիփի, պիաստր կամ պեսետ պահել:

Երբ շինարարությունն ավարտեցին, դեռ մետաղադրամների մի ամբողջ սար էլ մնացել էր: Մինչոր Մոնետին պատվիրեց դրանք լցնել նկուղները, դասավորել ձեղնահարկում և դրանցով լցնել գրեթե բոլոր սենյակները՝ դրամի կույտերի մեջ թողնելով միայն նեղ անցումներ, որպեսզի անհրաժեշտության դեպքում հնարավոր լիներ հասնել դրանց և հաշվել:

Հետո բոլորը գնացին. ճարտարապետը, աշխղեկը, բանվորները, բեռնատար մեքենաների վարորդները: Եվ պարոն Մոնետին մենակ մնաց իր մեծ տանը, անապատի մեջ գտնվող այդ փողե պալատում: Ամենուրեք, որ կողմ էլ նայեիր՝ հատակին, առաստաղին, աջ, ձախ, առաջ, հետ, որ կողմ էլ պտտվեիր, ամենուրեք տեսնում էիր միայն փող, փող, փող: Քանի որ նույնիսկ հարյուրավոր թանկարժեք նկարները, որոնք կախված էին պատերին, փողից էին պատրաստված: Եվ սրահներում դրված հարյուրավոր արձանները նույնպես ձուլված էին բրոնզե, պղնձե կամ նիկելե դրամներից:

Պարոն Մոնետիի տան շուրջը ձգվում էր անսահման անապատը: Այն տարածվում էր հեռու՝ բոլոր ուղղություններով: Պատահում էր, հյուսիսից կամ հարավից ուժեղ քամի էր փչում, այդ ժամանակ պատուհանների փեղկերն ու դռները զնգզնգում էին՝ անսովոր ձայներ արձակելով, որ նման էր մեղմ երաժշտական համագանգի: Եվ սինյոր Մոնետին իր նուրբ լսողությամբ կարողանում էր տարբերակել տարբեր երկրների դրամների ձայնը:

«Այսպիսի «զըրզնգոց», - նկատում էր նա, - միայն դանիական կրոններն են արձակում: Այս «զնգոցը» հոլանդական ֆլորիսներինն է... Իսկ հիմա լսվում են Բրազիլիայի, Ջամբիայի, Գվատեմալայի ձայները...»

Երբ սինյոր Մոնետին բարձրանում էր աստիճաններով, առանց նայելու էլ, կրունկների տակ հնչող ոտնաձայնից ճանաչում էր այն մետաղադրամները, որոնց վրայով քայլում էր (նրա ոտքերը շատ զգայուն էին): Բարձրանալիս նա փակ աչքերով մրմնջում էր. «Ռումինիա, Հնդկաստան, Ինդոնեզիա, Իվանդիա, Գանա, Ճապոնիա, Հարաֆային Աֆրիկա...»

Պարոն Մոնետին քնում էր մահճակալին, որն, իհարկե, նույնպես մետաղադրամներից էր պատրաստված: Մահճակալի գլխամասը հին ոսկեդրամներից՝ մարենգներից էր պատրաստված, իսկ սավանները կարված էին հարյուր հազարանոց լիրերով: Սավանները նա փոխում էր ամեն օր, որովհետև չափազանց մաքրասեր էր: Օգտագործված սավանները պահում էր մետաղյա գանձապահարանում:

Քնելուց առաջ նա սովորաբար ինչ-որ գիրք էր կարդում իր գրադարանից: Գրքերի հատորները հինգ մայրցամաքների երկրների թղթադրամներ էին, որոնք խնամքով կազմված էին իրար հետ: Մինյոր Մոնետին երբեք չէր հոգնում այդ գրքերը կարդալուց, քանի որ շատ կրթված մարդ էր:

Մի օր գիշերը, երբ կարդում էր Ավստրալիական պետական բանկի թղթադրամներից կազմված գիրքը...

Առաջին ավարտ

Մի օր գիշերը պարոն Մոնետին հանկարծ լսեց, որ ինչ-որ մեկը թակում է դուռը: Նա իսկույն անախալ կռահեց. «Թակում են ավստրիացի կայսրուհի Մարիա Թերեզայի ժամանակի հին թալերներով պատրաստված դուռը»: Նա գնաց նայելու և համոզվեց, որ չի սխալվել: Թակողներն ավազակներ էին:

- Քսա՛կդ կամ կամ կյա՛նքդ:

- Խնդրե՛մ, պարոններ, մտե՛ք և կհամոզվեք. ես դրամապանակ չունեմ:

Ավազակները մտան տուն, բայց չմտածեցին անգամ նայել պատերին, դռներին, պատուհաններին, կահույքին, միանգամից սկսեցին գանձապահարանը փնտրել: Գտան, բայց այնտեղ միայն սավաններ կային: Ավազակները հո չէի՞ն հետազոտելու, թե դրանք ինչից են կարված՝ վուշի՞ց, թե՞ ջրանիշերով թղթերից:

Ամբողջ շենքում՝ առաջինից մինչև տասներկուերորդ հարկը իրոք չկար ոչ մի քսակ, դրամապանակ, ոչ մի պայուսակ կամ պարկ: Ամենուրեք սենյակներում ինչ-որ իրերի կույտեր էին, նկուղներում և ձեղնահարկում նույնպես, բայց մթության մեջ հնարավոր չէր տեսնել, թե ինչ է դա:

Բացի այդ, ավագաններն իրենք էլ շատ լավ գիտեին, թե իրենց ինչ է պետք. դրամապանակ: Իսկ սինյոր Մոնետին դրամապանակ չունեք:

Ավագանները սկզբում ջղայնացան, իսկ հետո նույնիսկ լաց եղան բարկությունից: Չէ՞ որ այդքան ճանապարհ էին կտրել անապատի միջով հանուն այս թալանի, և հիմա սոխաված էին դատարկաձեռն վերադառնալ: Սինյոր Մոնետին նրանց հանգստացնելու համար սառույցով լիմոնադ առաջարկեց: Ավագանները հագեցրին ծարավը և հեռացան գիշերային մթության մեջ՝ դառն արցունքներ թափելով ավագների մեջ:

Երկրորդ ավարտ

Մի օր գիշերը սինյոր Մոնետին հանկարծ լսեց, որ ինչ-որ մեկը թակում է դուռը: Նա իսկույն անսխալ կռահեց. «Թակում են հնագույն եթովպիական թալերներով պատրաստված դուռը»: Նա իջավ ներքև և բացեց այդ դուռը: Նրա առջև կանգնած էին անապատում կորած երկու երեխա: Նրանք քաղցած ու մրսած էին և դառնորեն լաց էին լինում:

- Օգնե՛ցե՛ք մեզ, խնդրո՛ւմ ենք...

Սինյոր Մոնետին բարկացած դուռը փակեց նրանց երեսին: Բայց երեխաները շարունակում էին թակել և շատ երկար թակեցին: Վերջապես պարոն Մոնետին խղճաց նրանց:

- Ահա թե ինչ, վերցրե՛ք այս դուռը:

Երեխաները վերցրեցին դուռը: Այն շատ ծանր էր, քանի որ ամբողջովին պատրաստված էր ոսկուց: Բայց, եթե նրանք դա տուն հասցնեին, կարող էին գնել հաց ու կաթ և նույնիսկ մի քիչ սուրճ:

Մի քանի օր անց պարոն Մոնետիի մոտ էլի երկու աղքատ երեխաներ եկան, և նա մեկ ուրիշ դուռ նվիրեց նրանց: Հետո, երբ բոլորն իմացան, որ նա դարձել է բարի ու առատաձեռն, աշխարհի բոլոր ծայրերից աղքատները շտապեցին նրա մոտ: Ոչ-ոք դատարկաձեռն չէր հեռանում: Մեկին պատուհան էր նվիրում, մյուսին՝ աթոռ, որ պատրաստված էր 50 չենտեզիմոյանոց¹ մանրադրամներից և այդպես շարունակ: Մեկ տարի անց հերթը հասավ տանիքին և վերջին հարկին:

Իսկ աղքատները աշխարհի բոլոր ծայրերից դեռ գալիս ու գալիս էին նրա մոտ և երկար հերթի էին կանգնում: «Ես չգիտեի, որ նրանք այսքան շատ են», - զարմանում էր պարոն Մոնետին:

Եվ նա օգնում էր նրանց տարին տարվա ետևից՝ կամաց-կամաց քանդելով իր պալատը: Իսկ երբ պալատից ոչինչ չմնաց, նա տեղափոխվեց վրանի մեջ ինչպես արաբ թափառական բեդվին կամ զբոսաշրջիկ: Եվ նրա հոգին շատ էր թեթևացել, ու նա շատ ուրախ էր:

¹ Չենտեզիմոն- իտալական հին մանրադրամ, 1 լիրը հավասար էր 100 չենտեզիմոյի:

Երրորդ ավարտ

Մի օր գիշերը, երբ պարոն Մոնետին քնից առաջ թերթում էր թղթադրամներից պատրաստված գիրքը, հանկարծ դրանց մեջ մի կեղծ թղթադրամ նկատեց: Ինչպե՞ս է այն այստեղ հայտնվել: Եվ գուցե միայն այս մե՞կը չէ, որ կեղծ է: Նա հուզմունքով սկսեց մեկը մյուսի հետևից թերթել իր բոլոր գրքերը և գտավ ևս տասներկու կեղծ թղթադրամներ:

- Իսկ պատահաբար իմ տանը չկա՞ն կեղծ մետաղադրամներ: Պետք է ստուգել:

Իսկ նա, ինչպես գիտեք, շատ նրբագագ էր: Եվ այն միտքը, որ ինչ-որ տեղ, իր պալատի ինչ-որ անկյունում՝ տանիքում, մանրահատակի, դռների կամ պատի մեջ կարող էր կեղծ դրամ լինել, հանգիստ չէր տալիս նրան, պարզապես զրկել էր քնից:

Եվ նա, կեղծ դրամներ փնտրելով, սկսեց քանդել իր պալատը: Մկսեց տանիքից և հարկ առ հարկ իջավ ներքև: Եթե կեղծ դրամ էր գտնում, շատ էր ուրախանում:

- Ճանաչում եմ. այս դրամն ինձ այսինչ խարդախն է տվել:

Նա հինգ մատի պես ճանաչում էր իր բոլոր դրամները: Եվ դրանց մեջ ընդամենը մի քանի կեղծ դրամներ կային, քանի որ նա միշտ շատ զգույշ և ուշադիր էր լինում, երբ գործ էր ունենում փողերի հետ: Բայց ինչ-որ պահի, հասկանալի է, ամեն մարդ էլ կարող է ուշադրությունը շեղել:

Ի վերջո սինյոր Մոնետին ամբողջ տունը մաս-մաս արեց և հայտնվեց ոսկե ու արծաթե բեկորների կույտի վրա նստած: Նա չէր ուզում տունը նորից կառուցել, պարզապես այլևս հետաքրքիր չէր: Իսկ փողերի կույտն ափսոս էր: Եվ այդպես էլ նստած մնաց այդ կույտի վրա՝ չարությունից չիմանալով, թե ինչ անի: Իսկ հետո ոչ այն է՝ չարությունից, ոչ այն է՝ փողերի կույտի վրա այդքան երկար նստելուց, սկսեց փոքրանալ: Գնալով նա ավելի ու ավելի էր փոքրանում և վերջապես դարձավ մետաղադրամ: Կեղծ մետաղադրամ: Եվ մարդիկ, որոնք հետո վերցրեցին նրա փողերը, այդ մետաղադրամը պարզապես դեն նետեցին ավազների մեջ:

Ո՞ր վերջաբաններն են դուր գալիս հեղինակին

Տունը անապատում

Առաջին վերջաբանը զվարճալի, բայց անհեթեթ է:

Երկրորդը լավն էր, բայց՝ անհավանական. այս սինյոր Մոնետին նրանցից չի, որ հասկանա դժբախտության մեջ գտնվող մարդուն:

Նախընտրում եմ երրորդ վերջաբանը, թեև այն բավականին տխուր է:

Թարգմանեցին Լիլիթ Մարգարյանը և Լամարա Թանգյանը

Մրնգահարը և մեքենաները

Կար -չկար մի հրաշագործ սրնգահար կար: Սակայն դա հին հեքիաթ է, և բոլորն այն գիտեն: Հեքիաթ այն մասին, թե ինչպես էր քաղաքը լցվել մկներով, և մի տղա կախարդական սրնգի օգնությամբ նրանց դուրս հանեց քաղաքից, լցրեց գետը, և նրանք խեղդվեցին: Քաղաքապետը չցանկացավ շնորհակալություն հայտնել սրնգահարին, իսկ նա քաղաքից տարավ բոլոր երեխաներին...

Իմ հեքիաթը նույնպես սրնգահարի մասին է: Գուցե նույնիսկ հենց նույն սրնգահարի մասին է, իսկ գուցե և՛ ոչ: Այս անգամ քաղաքը գրավել էին... մեքենաները: Նրանք հեղեղել էին բոլոր փողոցները, բոլոր մայրերն ու հրապարակները, փակել էին բոլոր դարպասամուտքերը: Ամենուրեք, որտեղ նայեիր, կանգնած էին ամենատարբեր մեքենաներ. մարդատար, բեռնատար, արկղիկների պես փոքր և շոգենավի պես երկար, ավտոբուսներ, բեռնատարներ, ինքնաթափեր, ավտոգնացքներ, բեռնաքարշեր ու բեռնաքարշիկներ... Դրանցից շատերը դժվարությամբ էին շարժվում. հրմշտելով, դողդացնելով թափարգելները, ճզմելով կողերը: Բայց, թերևս, ավելի շատ էին այն մեքենաները, որոնք այլևս չէին կարողանում շարժվել, որովհետև տեղ չկար: Եվ նրանք ստիպված կանգ էին առել: Այնպես որ, մարդիկ ճարահատ ոտքով էին քայլում: Բայց դա այնքան էլ հեշտ չէր, քանի որ մեքենաները զբաղեցրել էին ամբողջ ազատ տարածքը: Եվ մարդիկ ստիպված շրջանցում էին մեքենաները, մազլցում նրանց վրայով և նույնիսկ սողում նրանց տակով: Առավոտից իրիկուն այսուայնտեղ հնչում էր.

- Ա՛խ,- դա ինչ-որ անցորդ էր, որ բախվել էր մեքենայի ծածկոցին:

- Վա՛խ,- սրանք էլ երկու անցորդներ էին, որ ճակատ-ճակատի տվեցին՝ բեռնատարի տակով սողալիս:

Մարդիկ, հասկանալի է, բարկությունից կորցնում էին համբերությունը:

- Հարկավոր է վե՛րջ տալ այս խայտառակությանը:

- Պետք է ինչ-որ բան ձեռնարկել:

- Ինչո՞ւ քաղաքապետը չի մտածում այս մասին:

Քաղաքապետը լսում էր այս խոսակցությունները և քրթմնջում. «Մտածելը մտածում եմ:

Գիշեր-ցերեկ մտածում եմ: Նույնիսկ ամբողջ հանգստյան օրն եմ մտածել: Բայց, դժբախտաբար, ոչ մի ելք չեմ կարողանում գտնել: Պարզապես չգիտեմ ի՞նչ անել, և ընդհանրապես ինչի՞ց սկսեմ: Բայց չէ՞ որ իմ գլուխը ոչ մեկի գլխից հիմար չէ»:

Մի անգամ քաղաքապետի մոտ մի տարօրինակ տղա եկավ: Նա ոչխարի մորթուց կարված բաճկոնով էր, փայտե կոշիկներով, իսկ գլխին կապույտ ժապավենով զարդարված թասակ ուներ,

այնպես որ շատ նման էր գյուղական պարկապուկ նվագողի: Բայց պարկապուկ չունեք: Տղան խնդրեց իրեն քաղաքապետի մոտ թողնել, բայց պահակը շատ խիստ հայտարարեց.

- Հանգիստ թող քաղաքապետին: Նա հիմա քո պարկապուկի ժամանակը չունի:
- Բայց ես պարկապուկ չունեմ էլ:
- Ավելի վատ: Չունես, ուրեմն նրա ինչի՞ն էս պետք:
- Ասացե՛ք նրան, որ ես գիտեմ, թե ինչպես ազատել քաղաքը մեքենաներից:
- Ի՞նչ, ի՞նչ: Լսի՛ր հեռացի՛ր այստեղից, քանի դեռ գլուխդ վրադ է, թե չէ այդպիսի կատակների

համար կարելի է վզակոթին հարված էլ ստանալ:

- Բայց դուք, այնուամենայնիվ, ասացե՛ք քաղաքապետին իմ մասին: Խոստանում եմ, չեք փոշմանի:

Նա այնպես էր պնդում և խնդրում, որ պահակը, վերջիվերջո, խղճաց ու ներս թողեց նրան:

- Բարի օր, պարոն քաղաքապետ:
- Ում համար բարի է, ում համար՝ ոչ: Ինձ համար իսկապես բարի կլինի, այն ժամանակ...
- ... երբ քաղաքը ազատված կլինի մեքենաներից: Եվ ես գիտեմ դա ինչպե՞ս անել:
- Դո՞ւ: Իսկ քեզ ո՞վ է սովորեցրել: Գուցե պրզավոր ա՛յծը:
- Կարևոր չէ, թե ով: Եկեք փորձենք: Չե՞ որ ոչինչ չեք կորցնում: Իսկ եթե ինչ-որ բան

խոստանաք ինձ, արդեն վաղը մեքենաների հետ կապված ոչ մի խնդիր չեք ունենա:

- Հետաքրքիր է, իսկ ի՞նչ պիտի խոստանամ:
- Որ վաղվանից երեխաները միշտ կարող են խաղալ քաղաքի գլխավոր հրապարակում, և որ այստեղ նրանց համար կորվեն կարուսելներ, ճոճանակներ, տղարաններ և այլ զվարճանքներ:
- Գլխավոր հրապարակո՞ւմ:
- Գլխավոր հրապարակում:
- Ուրիշ ոչինչ չե՞ս ուզում:
- Ոչի՛նչ:
- Ուրեմն պայմանավորվեցինք: Խոստանում եմ: Ե՞րբ կսկսես:
- Հենց հիմա, պարոն քաղաքապետ...
- Դե՛, սկսի՛ր: Ժամանակ մի՛ կորցրու:

Տարօրինակ տղան ոչ մի վայրկյան չկորցրեց: Գրպանից հանեց հասմիկի թփի ճյուղից պատրաստված փոքրիկ սրինգը և հենց քաղաքապետի առանձնասենյակում մի ուրախ երգ նվագեց, հետո դուրս եկավ փողոց և, շարունակելով նվագել, գնաց դեպի գետը: Եվ այդ ժամանակ...

- Տեսե՛ք, ի՞նչ պատահեց այս ավտոմեքենային: Այն ինքն իրեն միացավ:

- Այս մեկը նույնպես:

- Վա՛յ, բայց չէ՞ որ դա ի՛մն է: Ինչ-որ մեկն ուզում է գողանալ իմ մեքենան: Բռնե՛ք գողին:

Բռնե՛ք գողին:

- Այստեղ ոչ մի գող էլ չկա, չէ՞ք տեսնում, ինչ է: Մեքենաներն իրենք իրենց են միացել...

- Արագացնում են ընթացքը... Հեռանո՛ւմ են:

- Ո՞ւր են այսպես շտապում :

- Իմ մեքենան է: Կանգնի՛ր, կանգնի՛ր ասում եմ: Վերադարձի՛ր ինձ մոտ:

Քաղաքի բոլոր մեքենաները հանկարծ վազան մի ուղղությամբ՝ անհավանական ու չլաված աղմուկ բարձրացնելով իրենց շարժիչների հոնդոցով, շշակների ու սուլիչների ազդանշաններով ... Եվ բոլորը շարժվում էին ինքնուրույն, առանց վարորդների:

Բայց այդ հրեշավոր աղմուկի մեջ, որ տարածվում էր քաղաքի վրա, ուշադիր լսելու դեպքում կարելի էր գանազանել զրնգուն և ուրախ այն մեղեդին, որը տղան նվագում էր սրինգով...

Առաջին ավարտ

Մեքենաները սլանում էին դեպի գետը: Իսկ սրնգահարը կանգնել էր կամրջի մոտ և անդադար նվագում էր... Երբ կամրջի վրա բարձրացավ առաջին մեքենան, որը զուտ պատահականությամբ քաղաքապետինն էր, տղան մի փոքր փոխեց երաժշտությունը և բարձր նոտա նվագեց: Կարծես ազդանշանով կամուրջը փլվեց: Մեքենան ընկավ գետը, և հոսանքը միանգամից տարավ այն: Նույն կերպ երկրորդ մեքենան ընկավ ջուրը, հետո՝ երրորդը: Բոլոր մեքենաները, մեկը մյուսի հետևից, երբեմն էլ մի քանիսը միասին, ընկան ցած՝ հոնդացնելով շարժիչները և հրաժեշտի ազդանշան տալով: Եվ հոսանքը նրանց տարավ հեռու:

Իսկ մեքենաներից ազատված փողոցներն արդեն լցվել էին երեխաներով: Նրանք ուրախ ու գոհ վազվզում էին և գնդակ խաղում: Աղջիկները զբոսնում էին խաղալիք սայլակների մեջ դրված իրենց տիկնիկներով, իսկ տղաները հեծանիվ էին քշում...

Բայց մեծերը սարսափի մեջ էին: Նրանք գլուխները բռնած զանգահարում էին հրշեջ ծառայություն, ոստիկանություն և պահանջում էին կարգ ու կանոն հաստատել :

- Ինչո՞ւ ոչ մեկ չի կանգնեցնում այդ խելագարին: Բռնե՛ք նրան վերջապես, գրողը տանի: Թող լռի՛ այդ անիծված սրնգահարը:

- Պետք է հենց իրեն, այդ սրինգի հետ միասին, զցել ջուրը:

- Քաղաքապետը նույնպես խելքը զցել է. ոչնչացնե՛լ մեր հիանալի մեքենաները...

- Նրանք այնքա՛ն թանկ արժեն:

- Կարագը նույնպես էժան չէ:

- Կորչի՛ քաղաքապետը: Նրան թոշակի՛ ուղարկեք:
- Հեռացրե՛ք սրնգահարին:
- Վերադարձրե՛ք ինձ իմ մեքենան:

Ամենահամարձակները նետվեցին, որ բռնեն սրնգահարին, բայց չկարողացան նույնիսկ դիպչել նրան: Տղայի և ամբոխի միջև կարծես մի անտեսանելի պատ էր բարձրացել, որ պաշտպանում էր նրան: Եվ մարդիկ իզուր էին բռնեցքներով և ոտքերով հարվածում պատին: Սրնգահարը սպասեց այնքան, մինչև ջրում անհետացավ վերջին մեքենան, իսկ հետո թռավ ջուրը, լողաց մյուս ափը, խոնարհվեց բոլորին և անհետացավ անտառում:

Երկրորդ ավարտ

Մեքենաները սլացան դեպի գետը և մեկը մյուսի հետևից, հրաժեշտի ազդանշան տալով, սուզվեցին հատակ: Վերջինը քաղաքապետի մեքենան էր, որն անհետացավ գետում: Այդ ժամանակ գլխավոր հրապարակն արդեն լցվել էր երջանիկ երեխաներով: Երեխաների զրնգուն, ուրախ ձայները իլացնում էին քաղաքացիների բողոքները, որոնք քիչ էր մնում լաց լինեին՝ տեսնելով, թե ինչպես են անհետանում իրենց մեքենաները: Վերջապես սրնգահարը դադարեց նվագել, բարձրացրեց աչքերը և տեսավ, որ դեպի իրեն է գալիս սպանալից ամբոխը՝ քաղաքապետի գլխավորությամբ:

- Դե ինչ, գո՞հ եք, պարոն քաղաքապետ,- հարցրեց նա:

- Ես հիմա քեզ ցո՛ւյց կտամ, թե որքան եմ գոհ: Եվ դու կարծում ես, որ դա հաջո՞ղ մտահղացում էր: Մի՞թե չգիտես, թե որքան աշխատանք ու գումարներ են ներդրված յուրաքանչյուր մեքենայի վրա: Սրա՛ն տեսեք, քաղաքն ազատագրելու միջոց գտավ...

- Բայց ես... Բայց դուք...

- Դու սրիկա՛ ես, ա՛յ թե ով ես դու: Եվ եթե չես ուզում կյանքիդ մնացած մասը բանտում անցկացնել, վերցրու սրինգդ և դուրս հանիր գետից բոլոր մեքենաները: Եվ որ բոլորը, մեկ առ մեկ, ետ վերադառնան:

- Բռա՛վի: Հրաշալի՛ է: Կեցցե՛ պարոն քաղաքապետը:

Եվ տղան արեց այնպես, ինչպես խնդրել էին: Ենթարկվելով սրնգի կախարդական հնչյուններին՝ մեքենաները վերադարձան ափ, նորից շարժվեցին ճանապարհներով և հրապարակներով, նորից զբաղեցրին իրենց նախկին տեղերը՝ վռնդելով գնդակներով և հեծանիվներով երեխաներին: Մի խոսքով, ամեն ինչ նորից դարձավ առաջվա պես:

Իսկ սրնգահարը լուռ հեռացավ ինչ-որ տեղ: Շատ տխուր հեռացավ: Եվ ոչ մեկն այլևս երբեք ոչինչ չլսեց նրա մասին:

Երրորդ ավարտ

Եվ մեքենաները, հնագանդվելով սրնգի հրամանին, գնացին... Եվ մոտեցան գետին, ինչպես Գամելինի մկները: Բայց ո՛չ, իհա՛րկե ոչ: Մեքենաները գնացին, գնացին... և սհա արդեն քաղաքում ոչ մի մեքենա չմնաց, նույնիսկ ամենափոքր մեքենան: Դատարկվեց գլխավոր հրապարակը, դատարկվեցին փողոցները, ազատվեցին նրբանցքներն ու մայրերը: Իսկ ո՞ւր անհետացան մեքենաները:

Եթե ուշադիր լսեք, կհասկանաք՝ ինչն ինչոց է: Հիմա մեքենաները սլանում են գետնի տակով: Կախարդական սրնգի օգնությամբ այդ զվարճալի տղան փողոցների և հրապարակների տակ ճանապարհներ անցկացրեց: Ահա դրանցով էլ սլանում էին մեքենաները: Կանգ էին առնում, վերցնում էին իրենց տերերին և շարունակում էին սլանալ: Հիմա արդեն բոլորի համար տեղ կար. գետնի տակ՝ մեքենաների, գետնի վրա՝ մարդկանց համար, ովքեր ուզում էին անհոգ թափառել քաղաքում և հանգիստ, առանց մեքենաներից մի կողմ փախչելու, զրուցել տարբեր բաների մասին. քաղաքականության, ֆուտբոլի, Լուսնի... Հիմա տեղը բավարարում էր նաև երեխաներին, որոնք ուզում էին վազել ու խաղալ, և կանանց, որոնք շտապում էին խանութներ:

- Ի՛նչ հիմարն էի,- հիացած բացականչեց քաղաքապետը: - Ի՛նչ հիմարն էի, որ այդ մասին գլխի չէի ընկել առաջ:

Իսկ սրնգահարին հուշարձան կանգնեցրին: Նույնիսկ երկու հուշարձան: Մեկը՝ գլխավոր հրապարակում, մյուսը՝ դարձյալ գլխավոր հրապարակում, միայն թե գետնի տակ: Եվ նա կանգնած է այնտեղ, մեքենաների կողքին, որոնք սլանում են իրենց ստորգետնյա մայրուղիներով:

Ինչպիսի՞ վերջաբան է դուր գալիս հեղինակին:

Սրնգահարը և մեքենաները

Ինձ դուր է գալիս երրորդ վերջաբանը:

Պե՞տք է բացատրել, թե ինչու: Չե՛մ կարծում:

Թարգմանեց Մերի Մարտիրոսյանը

Գլխարկների անձրև Միլանում

Մի անգամ առավոտյան, Միլանում, հաշվետար Բյանկինին բանկից գնում էր իր առևտրային ընկերությունը: Հրաշալի օր էր: Երկնքում ոչ մի ամպ չկար: Երկինքը փայլում էր մաքրությունից, կապույտ երկնակամարում վառ փայլում էր արևը, ինչն անսովոր էր նոյեմբերի համար: Հաշվետար Բյանկինին հրաշալի տրամադրություն ուներ: Առույգ քայլելով նա ուրախ երգում էր քթի տակ. «Ի՛նչ լավ օր է, ի՛նչ լավ օր, ժպիտներ են շուրջ բոլոր...»: Բայց սհա նա պատահմամբ նայեց երկնքին և սառեց տեղում՝ զարմանքից բացելով բերանը: Ինչ-որ անցորդ բախվեց նրան և առիթը բաց չթողեց փնթփնթալ.

- Հե՛յ, ուշքդ վրադ պահիր: Նայի՛ր, թե ուր էս գնում:
- Բայց էս չեմ գնում, էս կանգնած եմ... նայե՛ք:
- Էլ ո՞ւր «նայեմ»: Ես ժամանակ չունեմ: Վա՛յ, ի՞նչ է սա: Ա՛յ... Վա՛յ... Հե՛յ:
- Ահա՛, Դուք էլ տեսաք: Եվ ի՞նչ կասեք այս մասին:
- Բայց չե՞՞ որ սրանք... գլխարկներ են...

Եվ իրոք, երկնագույն անամպ երկնքից հանկարծ գլխարկների անձրև էր թափվում: Ոչ թե մի գլխարկ էր թռչում, որ կարող էր ինչ-որ անցորդի գլխից քամին թոցրած լինել և տանել օդով: Եվ ոչ էլ երկու գլխարկ էին թռչում, որոնք կարող էին պարզապես ընկած լինել ինչ-որ մեկի լուսամուտագոգից: Երկնքից թափվում, ավելի շուտ լողալով իջնում էին հարյուրավոր, հազարավոր, տասնյակ հազարավոր գլխարկներ: Դրանք տղամարդու և կանացի գլխարկներ էին, փետրավոր, ծաղկավոր, հովհարավոր և անհովհար գլխարկներ, ձիավարության գլխարկներ, ականջավոր մորթե գլխարկներ, փափախներ, բերետներ, դահուկորդի՝ հյուսածո գլխարկներ...

Հաշվետար Բյանկինիի և նրան բախած պարոնի կողքին ուրիշ շատ անցորդներ կանգ առան: Բոլորը գլուխները բարձրացրած նայում էին երկնքին. և՛ հացաբուլկեղենի խանութի տղան, և՛ երթնեկությունը կարգավորող ոստիկանը, որը կանգնում էր Մանձոնի և Մոնտենապոլեոնե փողոցների խաչմերուկում, և՛ տասնութ համարի տրամվայի վարորդը, և՛ տասնվեց համարի տրամվայի վարորդը, և՛ նույնիսկ առաջին համարինը... Վագոնավարները դուրս էին եկել և նույնպես նայում էին երկինք, ուղևորներն էլ դուրս եկան և բոլորը սկսեցին խոսել իրենց տպավորությունների մասին:

- Ա՛յ քեզ հրաշք:
- Չլավա՛ծ բան է:
- Իսկ ի՞նչ տարօրինակ բան կա: Հավանաբար էլի թխվածք են գովազդում:
- Բայց ի՞նչ կապ ունի թխվածքը:

– Դե, ուրեմն, պանիր են գովազդում:

– Դե, վերջ տվեք: Ձեր մտքում միայն ուտելիք է: Իսկ գլխարկները, որքան գիտեմ, դեռևս ուտելի չեն:

– Ինչ է, սրանք իսկապե՞ս գլխարկներ են:

– Ոչ, հեծանիվի զանգեր են: Մի՞թե չեք տեսնում՝ ինչ են:

– Ոնց որ թե գլխարկներ են: Գլխարկներ, որ գլխին են դնում:

– Իսկ դուք, հետաքրքիր է, որտե՞ղ եք դնում ձեր գլխարկը, քթի՞ն:

Շուտով քննարկումներն ավարտվեցին: Գլխարկները վայրէջք կատարեցին մայթերին, փողոցներին, ավտոմեքենաների վրա, մի քանիսը տրամվայների պատուհաններից ներս թռան, մյուսներն ընկան ուղիղ խանութ: Մարդիկ վերցնում էին դրանք ու փորձում:

– Մա մեծ է:

– Փորձեք սա, սինյոր Բյանկինի:

– Բայց սա կանացի գլխարկ է:

– Իսկ դուք ձեր կնոջ համար տարեք:

– Հետո դիմակահանդեսի ժամանակ կրնեք:

– Ճիշտ եք ասում, կանացի գլխարկով հո գրասենյակ չե՞մ գնա...

– Ինձ կտա՞ք այն մեկը, խնդրում եմ, դա տատիկյիս կազդի:

– Իմ զարմիկի քրոջն էլ լավ կլինի:

– Բայց ես առաջինն եմ վերցրել:

– Ո՛չ, ե՛ս եմ առաջինը վերցրել:

Ումանք միանգամից երեք-չորս գլխարկ էին վերցրել՝ ողջ ընտանիքի համար:

Եվ որքան շատ էին մարդիկ գլխարկներ հավաքում, այնքան ավելի շատ էր թափվում երկնքից: Գլխարկները ծածկել էին փողոցներն ու մայթերը, լցվել էին պատշգամբներն ու ծածկել տանիքները: Կլոր գլխարկներ, բերետներ, լայնեզր գլխարկներ, սուրբերոններ, կոլբոյական, սրածայր, կլոր, ժապավենավոր, անժապավեն... Հաշվետար Բյանկինիի ձեռքին արդեն տասնյոթ գլխարկ կար, բայց դեռ չէր կողմնորոշվում. հեռանա՞, թե՞ ոչ:

– Ախր, գլխարկների անձրև հո ամեն օր չի՞ գա,- մտածում էր նա:- Պետք է օգտվել առիթից:

Կարելի է պահել ամբողջ կյանքի համար, մանավանդ որ գլուխս այլևս չի մեծանալու...

– Հա, բայց կարող է փոքրանալ:

– Ինչպե՞ս թե փոքրանալ, ի՞նչ եք ակնարկում: Իսե՛ լքս է պակասելու, ի՞նչ է:

– Դե լավ, մի՛ նեղացեք: Ավելի լավ է վերցրեք այս գեղեցիկ անհովհար գլխարկը:

Իսկ գլխարկներն անվերջ թափվում էին երկնքից... Մեկն ուղիղ իջավ երթևեկությունը կարգավորող ոստիկանի գլխին: Նա արդեն չէր էլ կարգավորում փողոցային երթևեկությունը, քանի որ գլխարկներն իջնում էին ուր ասես: Այս մեկը գեներալական գլխարկ էր, և բոլորը մտածեցին, որ սա բարի կանխանշան է, և որ ոստիկանի պաշտոնը շուտով կբարձրացնեն:

Իսկ հետո՞:

Առաջին ավարտ

Մի քանի ժամ անց, Մայնի Ֆրանկֆուրտի օդանավակայանում վայրէջք կատարեց իտալական «Ալիտալիա» ընկերության մի հսկա օդանավ: Նա շուրջերկրյա ճանապարհորդություն էր կատարել, որպեսզի գլխարկների ամենատարբեր տեսակներ հավաքի արտասովոր միջազգային ցուցահանդեսի համար, որը տեղի էր ունենալու այստեղ:

Թանկարժեք բեռը դիմավորելու էր եկել անձամբ քաղաքապետը: Քաղաքի նվագախումբը նվագեց հիմնը՝ «Օ՛ գլխարկ, գլխարկ, դու գլխի զարդ», որը հատուկ այս հանդիսության համար գրել էր Յոհան Սեբաստիան Լյուդովիկ Բախլեյնը:

Չէին հասցրել մինչև վերջ նվագել հիմնը, երբ պարզվեց, որ օդանավը բերել էր միայն... ինքնաթիռի հրամանատարի և անձնակազմի անդամների գլխարկները:

Պարզվեց, որ օդաչուն սխալմամբ գովազդային թռուցիկների և պատառների փոխարեն գլխարկներն էր նետել Միլանի վրա: Հենց դա էր Լոմբարդիի մայրաքաղաքի վրա գլխարկների տեղատարափի պատճառը: Իսկ նման անվիրություն թույլ տված օդաչուն խստորեն պատժվեց. նրան պարտադրեցին ամբողջ կես տարի օդանավն առանց գլխարկի վարել:

Երկրորդ ավարտ

Այդ օրը երկնքից գլխարկներ թափվեցին:

Հաջորդ օրը՝ անձրևանոցներ:

Իսկ երրորդ օրը՝ շոկոլադե կոնֆետների տուփեր: Հետո թափվեցին սառնարաններ, լվացքի մեքենաներ, նվագարկիչներ, արգանակի խորհանարդիկների տուփեր՝ ամենքում հարյուր հատ, փողկապներ, խմորեղեններ, լցոնած հնդկահավեր: Ի վերջո թափվեցին ամանորյա տոնածառեր՝ զանազան նվերներով... Քաղաքը պարզապես ծածկվել էր ամենատարբեր իրերով: Տները մինչև առաստաղ լեփ-լեցուն էին դրանցով: Իսկ առևտրականների գործերն էլ վատ էին, քանի որ խափանվում էին գրպանները լցնելու նրանց պլանները:

Երրորդ ավարտ

Գլխարկների անձրևը տևեց մինչև ժամը չորսը: Այդ ընթացքում Միլանի նշանավոր տաճարի հրապարակում գլխարկների բլուրը հուշարձանից վեր էր բարձրացել: Ցուցադրահի մուտքը փակել

Էր ծղոտե գլխարկների պատը: Իսկ հետո, ժամը ուղիղ չորսն անց մեկ լույս ուժեղ քամի բարձրացավ, և գլխարկները սկսեցին գլորվել քաղաքի փողոցներով: Գնալով ավելի ու ավելի արագ էին գլորվում գլխարկները, հետո վեր բարձրացան, մի քանիսը նույնիսկ խճճվեցին տրամվայի էլեկտրական լարերի մեջ:

- Թռչո՛ւմ են, թռչո՛ւմ են,- բղավում էին մարդիկ,- բայց ինչո՞ւ:
- Հավանաբար հիմա էլ Հռո՞մ կթռչեն:
- Ի՞նչ գիտեք, չլինի՞ գլխարկներն իրենք ձեզ սասցին:
- Ի՞նչ Հռոմ, տեսե՛ք, Կոմո լճի կողմն են թռչում:

Գլխարկները ծիծեռնակների հսկա երամի նման բարձրացան անցողիների գլխներից վեր, սների տանիքներից վեր և թռան, հեռացան: Եվ ոչ մեկն այդպես էլ չիմացավ, թե նրանք ուր գնացին, քանի որ նրանք չընկան ո՛չ Կոմոյի, ո՛չ էլ Բուստո Արիսիցիոյի վրա: Իսկ միլանցի գլխարկավաճառները թեթևացած շունչ քաշեցին, քանի որ դա իրենց համար սև օր էր:

Հեքիաթների որ ավարտն է դուր գալիս հեղինակին

Գլխարկների անձրև Միլանում

Առաջին ավարտը շատ պարզունակ է, իսկ երկրորդը՝ չափազանց խորհրդավոր: Երրորդ ավարտը, թերևս, վատը չէ, միայն թե պարզ չէ, թե ինչ պատճառով եկավ գլխարկների այդ անձրևը: Իսկ գուցե պետք է չէ՞ բացատրել: Չէ՞ որ երկնքից թափվող այդ գլխարկներն այնքան զվարճալի են, որ ակամա հույս ես տածում, որ երկնքից այլ՝ ավելի վտանգավոր բաներ չեն թափվի, օրինակ՝ ռումբեր և արկեր...

Թարգմանեց Կարինե Հովհաննիսյանը

Ինչ-որ մեկը լաց է լինում

Եթե հիշում եք հին հեքիաթն այն արքայադստեր մասին, ով չէր կարողանում քնել ներքնակների կույտի վրա, որովհետև դրանց տակ սիսեռի հատիկ կար, սպա, անշուշտ, կհասկանաք նաև այս պատմությունը, որն ուզում եմ պատմել ձեզ, պատմություն մի ծեր, բարի, գուցե նաև աշխարհի ամենաբարի մարդու մասին:

Մի անգամ, երբ նա արդեն պառկել էր քնելու և ցանկանում էր անջատել լույսը, հանկարծ լսեց ինչ-որ մեկի լացը:

«Տարօրինակ է,- զարմացավ ծեր սինյորը,- ո՞վ կարող էր լինել: Գուցե տանը ինչ-որ մե՞կը կա»:

Նա վեր կացավ, վրան գցեց խալաթը և շրջեց իր փոքրիկ բնակարանով, որտեղ ապրում էր մենակ, ամենուր միացրեց լույսերը, նայեց բոլոր անկյունները...

- Ո՛չ, ոչ - ոչ չկա, երևի հարևանների մոտ է...

Նա նորից անկողին մտավ, բայց շուտով դարձյալ լսեց. ինչ-որ մեկը լաց էր լինում...

- Հիմա էլ թվում է, որ փողոցում է,- ինքն իրեն ասաց պարոնը:- Իհարկե այնտեղ է: Պետք է գնալ ու տեսնել, թե ինչ է պատահել:

Նա վեր կացավ, տաք հագնվեց, քանի որ գիշերը ցուրտ էր, և դուրս եկավ բակ:

- Ա՛յ քեզ բան: Թվում էր՝ շատ մոտ է, իսկ այստեղ ոչ-ոք չկա: Երևի հարևան փողոցում է...

Եվ նա գնաց դեպի այդ լացը. փողոցից փողոց, հրապարակից հրապարակ, մինչև հասավ քաղաքի ծայրամաս: Հենց այստեղ, մի դարպասի տակ՝ բակամուտքում տեսավ մի ծեր մարդու: Նա պառկած էր մի կույտ փալանների վրա և դառնորեն տնքում էր:

- Ի՞նչ եք այստեղ անում,- զարմացավ ծեր պարոնը:- Դուք ձեզ վա՞տ եք զգում:

Լսելով, որ իրեն են դիմում, ծերուկը վախեցավ:

- Ո՞վ է, տան տե՞րը: Գնում եմ... հիմա, հիմա կգնամ...

- Բայց ո՞ւր եք գնալու:

- Ո՞ւր: Չգիտեմ... Տուն չունեմ, հարազատներ չունեմ: Դրա համար էլ այստեղ եմ պատսպարվել... Այսօր գիշերն այնքան ցուրտ է: Մի փորձե՛ք ինքներդ քնել այգում՝ նստարանի վրա, թերթերով ծածկված: Այդպես կարելի է ընդմիջտ քնել: Բայց դա ձեր գործը չէ, իհարկե: Գնում եմ, գնում եմ...

- Չէ, սպասե՛ք: Ես տան տերը չեմ...

- Այդ դեպքում ի՞նչ եք ուզում ինձանից: Հա՛, տե՛ղ տամ: Եկե՛ք, հարմարվե՛ք. ծածկոց չունեմ, բայց տեղը երկուսիս էլ կհերիքի:

- Ուզում էի ասել... իմ տանն ավելի տաք է, և բազմոց կա...

- Բազմոց, տաքություն:

- Դե՛, վե՛ր կացեք, գնանք: Ու գիտեք, թե ինչ կանենք: Քնելուց առաջ մի-մի գավաթ տաք կաթ կիանենք ...

Ու նրանք ճանապարհ ընկան՝ ծեր պարոնը և անտուն ծերուկը: Իսկ հաջորդ օրը տարեց պարոնը ծերուկին հիվանդանոց ուղարկեց, քանի որ այգում և բակամուտքերում անցկացրած գիշերներից հետո նա հիվանդացել էր սուր բրոնխիտ ուներ:

Տարեց պարոնը վերադարձավ տուն, երբ արդեն երեկո էր: Ուզում էր պատկել քնելու, երբ հանկարծ նորից լսեց, որ ինչ-որ մեկը լաց է լինում:

- Նորից,- հոգոց հանեց նա:- Տանն արդեն կարելի է չփնտրել: Առանց փնտրելու էլ գիտեմ՝ ոչ-ոք չկա: Ո՛նց եմ քնել ուզում... Բայց այս լացի ձայնն ականջիս մեջ մի՞ թե կարող եմ քնել: Պետք է գնալ տեսնել...

Նախորդ օրվա նման ծեր պարոնը դուրս եկավ տանից և գնաց դեպի լացը, որն այս անգամ թվում էր, թե հեռվից է լսվում: Գնա՛ց, գնա՛ց, անցավ ամբողջ քաղաքով: Հետո մի տաքօրինակ բան կատարվեց. նա ինչ-որ մի հրաշքով հայտնվեց ուրիշ քաղաքում, հետո նույնքան անհասկանալի կերպով հայտնվեց երրորդում, բայց այստեղ էլ չկարողացավ հասկանալ՝ ո՞վ է լաց լինում:

Ահա արդեն անցավ իրենց ողջ մարզը և վերջապես հասավ բարձր լեռներում գտնվող մի փոքրիկ գյուղ:

Հենց այստեղ տեսավ մի խեղճ կնոջ, որը լաց էր լինում հիվանդ երեխայի անկողնու մոտ, քանի որ չկար մեկը, որ գնար բժշկի հետևից:

- Ես չեմ կարող երեխայիս մենակ թողնել, դուրս հանել էլ չի կարելի. այնքա՛ն շատ ձյուն է եկել:

Դրսում իրոք շուրջ բոլորը սպիտակել էր ձյունից:

- Պետք չէ լացել,- հանգստացրեց կնոջը ծեր պարոնը: - Բացատրեք, թե որտեղ է ապրում բժիշկը, և ես կգնամ նրա հետևից: Իսկ դուք առայժմ թաց լաթի կտոր դրեք երեխայի գլխին, կթեթևանա:

Ծեր պարոնն օգնեց կնոջը՝ ինչով կարող էր: Վերջապես վերադարձավ տուն: Ու հենց ուզում էր քնել, նորից լսեց, որ ինչ-որ մեկը լաց է լինում: Լացն այնքան պարզորոշ էր լսվում, ասես շատ մոտ լիներ՝ հենց խոհանոցում: Չի կարելի թույլ տալ, որ որևէ մարդ լաց լինի: Ծեր պարոնը հոգոց հանեց, հագնվեց, դուրս եկավ բակ և գնաց դեպի այդ կանչը: Ու նորից նրա հետ ինչ-որ տաքօրինակ բան կատարվեց: Որովհետև նույնքան անհասկանալի կերպով նա հայտնվեց ուրիշ երկրում՝ ծովից այն կողմ: Այնտեղ պատերազմ էր, ու շատ մարդիկ առանց ծածկի էին մնացել, որովհետև ռուսերը պայթեցրել էին նրանց տները:

- Արիացե՛ք, արիացե՛ք,- քաջալերում էր նրանց ծեր պարոնը և փորձում օգնել իր ուժերի չափով, իսկ նրա ուժերն այնքան էլ շատ չէին: Այնուամենայնիվ, մարդկանց հոգսը մի քիչ թեթևացավ, նրանք դադարեցին լաց լինել, ու նա վերադարձավ տուն: Իսկ այստեղ արդեն լույսը բացվել էր, ու քնելու ժամանակը չէր:

- Այսօր երեկոյան,- որոշեց ծեր պարոնը,- շուտ կպատկեն:

Բայց չէ՞ որ աշխարհում միշտ ինչ-որ տեղ ինչ-որ մեկը լաց է լինում, միշտ որևէ մեկն ինչ-որ տեղ իրեն վատ է զգում. Եվրոպայում կամ Աֆրիկայում, Ասիայում կամ Ամերիկայում: Եվ ծեր պարոնը միշտ լսում էր ինչ-որ մեկի լացը, որը հասնում էր նրա բարձին և հանգիստ չէր տալիս: Եվ այդպես ամեն գիշեր, օր-օրի: Այդ լացն անընդհատ հետապնդում էր նրան: Պատահում էր, որ ինչ-որ մեկը լաց էր լինում շատ հեռվում, մյուս կիսագնդում, բայց նա, միևնույնն է, լսում էր նրան: Լսում էր և չէր կարողանում քնել...

Առաջին ավարտ

Պատճառն այն էր, որ ծեր պարոնը շատ բարի մարդ էր: Ցավոք սրտի, մշտական անբնությունից նա շատ-շատ նյարդային էր դարձել:

-Ա՛խ, եթե կարողանայի քնել,- հառաչում էր նա,- գոնե օրումեջ: Ի վերջո ես հո մենակ չե՞մ այս աշխարհում: Մի՞թե ուրիշ ոչ մեկին չի անհանգստացնում այս լացը, ոչ մեկի մտքով չի՞ անցնում, ի՞նչ է, վեր կենալ անկողնուց և տեսնել՝ ով է լաց լինում:

Երբեմն, նորից լսելով լացի ձայնը, նա փորձում էր ինքն իրեն համոզել.

- Այսօր չեմ գնա. մրսած եմ, մեջքս ցավում է... Ի վերջո, ոչ-որ չի կարող մեղադրել, որ ես եսասեր եմ:

Բայց ինչ-որ մեկն ինչ-որ տեղում շարունակում էր լաց լինել, ու այնպես աղիողորմ, որ ծեր պարոնն ի վերջո վեր էր կենում և գնում օգնության:

Նա ավելի ու ավելի էր հոգնում: Եվ ավելի դյուրագրգիռ էր դառնում: Մի անգամ գիշերը որոշեց ականջները փակել բամբակով, որպեսզի չլսի լացի ձայնը և ի վերջո գոնե մի քիչ հանգիստ քնի:

«Միայն մեկ կամ երկու անգամ այսպես կվարվեմ,- ինքն իրեն համոզում էր նա,- միայն մի քիչ հանգստանամ: Ինձ համար արձակուրդի նման մի բան կազմակերպեմ»:

Եվ նա մի ամբողջ ամիս փակեց ականջները:

Իսկ մի օր երեկոյան նա ականջների մեջ բամբակ չդրեց: Ականջ դրեց: Բայց ոչինչ չլսեց: Գիշերվա կեսն արթուն մնաց, սպասում էր, որ շուտով կլսի ինչ-որ մեկի լացը, բայց այդպես էլ ոչինչ չլսեց: Ոչ-որ չէր լացում, ինչ-որ տեղ, հեռվում միայն շներն էին հաչում:

- Կամ ոչ-որ այլևս չի լացում,- որոշեց նա,- կամ ես եմ խլացել:

Դե ինչ, շատ ավելի լավ:

Երկրորդ ավարտ

Եվ այդ ժամանակից ի վեր շատ տարիների ընթացքում ծեր պարոնն ամեն գիշեր վեր էր կենում և ցանկացած եղանակի շտապում էր աշխարհի մի ծայրից մյուսը՝ ինչ-որ մեկին օգնելու համար: Հիմա արդեն շատ քիչ էր քնում, այն էլ՝ միայն ճաշից հետո, անգամ չէր հանվում. քնում էր բազկաթռոխի մեջ, որն իրենից ավելի ծեր էր:

Եվ հարևաններն ինչ-որ բան կասկածեցին:

- Հետաքրքիր է, էս ու՞ր է գնում ամեն գիշեր:
- Թափառում է աստված գիտի, թե որտեղ: Պարզապես թափառաշրջիկ է, մի թե պարզ չէ:
- Իսկ գուցե նաև գո՞ղ է...
- Գո՞ղ: Դե իհա՛րկե: Ահա և պատասխանը:
- Պետք է հետևել նրան...

Իսկ մի գիշեր, այն տանը, որտեղ սպրում էր ծեր պարոնը, ինչ-որ մեկին թալանեցին: Եվ հարևանները ծեր պարոնին մեղադրեցին: Նրա բնակարանը խուզարկեցին, ամեն ինչ գլխիվայր շուռ տվեցին, Ծեր պարոնն ամբողջ ուժով բողոքում էր.

- Ես ոչինչ չեմ գողացել, էս դրա հետ կապ չունեմ:
- Ախ, այդպե՞ս, ուրեմն ասացեք, թե ուր եք գնում ամեն գիշեր:
- Ես գնացել եմ... գիտեք ինչ... Գնացել էի Արգենտինա, այնտեղ մի գյուղացի ոչ մի կերպ չէր կարողանում գտնել իր կովը և...
- Ա՛յ քեզ անամոթ: Արգենտինայո՞ւմ... Կո՞վ էիր փնտրում...

Մի խոսքով, ծեր պարոնին բանտ ուղարկեցին: Նա բանտում նստած լիովին հուսահատվել էր, քանի որ առաջվա նման գիշերները լսում էր ինչ-որ մեկի լացը, բայց չէր կարողանում դուրս գալ բանտախցից, որպեսզի օգներ նրան, ով այդքան զգում էր իր օգնության կարիքը:

Երրորդ ավարտ

Երրորդ վերջաբանը դեռ չկա:

Չնայած այն կարող էր լինել այսպիսին: Մի հիանալի գիշեր ամբողջ աշխարհում չկար ոչ մի մարդ, անգամ ոչ մի երեխա, որ լաց լիներ... հաջորդ գիշերը նույնպես... Աշխարհում այլևս լաց լինող ու դժբախտ մարդիկ չկային:

Գուցե երբևէ հենց այդպես էլ լինի: Տարեց պարոնն արդեն շատ ծեր է, որ սպրի մինչև այդ երջանիկ օրը: Բայց նա առաջվա նման վեր է կենում գիշերները և գնում է դեպի լացը, որովհետև այդպիսին է նրա բնավորությունը և նա երբեք չի կորցնում հույսը:

Ինչպիսի ավարտներ են դուր գալիս հեղինակին

Ինչ-որ մեկը լաց է լինում

Ինձ դուր է գալիս երբորդ ավարտը, այսինքն՝ այն, որը չկա:

Տխուր է, իհարկե, քայց ոչ բոլոր հեքիաթներն են բարի ավարտ ունենում:

Թարգմանեց Լիլիթ Մարգարյանը

Հրաշագործ Միաց-Նեմը

Կար չկար աշխարհում մի աղքատ հրաշագործ կար... Երևի արդեն զարմացա՞ք. հրաշագործ ու հանկարծ՝ աղքատ: Սովորաբար հեքիաթներում այդ երկու բառերը երբեք իրար հետ չեն հանդիպում: Բայց նա, թեև ամենախկական հրաշագործ էր, այնուամենայնիվ, շատ աղքատ էր: Որովհետև վաղուց արդեն կորցրել էր իր բոլոր հաճախորդներին:

– Մի՞թե, - հուսալքված մտածում էր նա, - ես այլևս ոչ մեկին պետք չեմ: Ախր առաջ ես այնքան պատվիրատու ունեի, որ հազիվ էի հասցնում կատարել նրանց խնդրանքները: Մեկին մի բան էր պետք լինում, մեկին՝ մի ուրիշ: Բայց չէ՞ որ ես, գլուխ գովել չլինի, իմ գործը լավ գիտեմ: Թերևս պետք է թափառել աշխարհով մեկ ու տեսնել, թե ինչ է պատահել: Գուցե ինձնից ավելի լավ մի հրաշագործ է հայտնվել: Պետք է ծանոթանալ նրա հետ...

Ասելն ու անելը մեկ եղավ: Հրաշագործը վերցրեց իր թանկարժեք գործիքները՝ կախարդական փայտիկը, կախարդանքների գիրքը, հրաշագործ փռփռերը, և ճանապարհ ընկավ: Գնա՛ց, գնաց ամբողջ օրը, վերջապես երեկոյան հասավ ինչ-որ տնակի: Թակեց դուռը՝ թը՛խկ-թը՛խկ:

– Ո՞վ է:

– Բարեկամ է, տիկին, բարեկամ:

– Ա՛յ թե լավ է: Համեցե՛ք ներս: Բարեկամները հազվադեպ են ինձ այցելում: Նստե՛ք: Ի՞նչ հյուրասիրեմ: Ինչն՞վ կարող եմ օգտակար լինել:

– Ի՞նձ եք առաջարկում: Ո՛չ, տիկին, շնորհակալ եմ: Մի՛ անհանգստացեք: Ինձ ոչինչ հարկավոր չէ: Գուցե ես ի՞նքս կարող եմ ձեզ ինչ-որ բանով օգտակար լինել: Գիտե՞ք, չէ՞ որ ես հրաշագործ եմ: Իմ անունն է Միաց-Նեմ:

– Հրաշագործ: Ի՛նչ հետաքրքիր է:

– Այո՛, հրաշագործ: Տեսնո՞ւմ եք այս փայտիկը: Տեսքից հասարակ է թվում, բայց իրականում կախարդական է: Բավական է ասեմ երկու բառ, որոնք ինձանից բացի ոչ ոք չգիտի, և երկնքից մի աստղ կիջնի, որ կլուսավորի ձեր տունը...

Այստեղ տիկինն ընդհատեց նրան.

– Վա՛յ, ի դեպ, հիմա լույսը կմիացնեմ: Գիտե՞ք, մտքերի մեջ էի ընկել և չնկատեցի, թե ինչպես մթնեց: Ներեցե՛ք, խնդրում եմ: Հիմա ամեն ինչ կարգին է: Ուրեմն ի՞նչ էիք ասում լույսի մասին:

Բայց հրաշագործն այնքան էր զարմացել, որ մի խոսք անգամ չէր կարողանում ասել: Նա զարմանքից բերանը բաց այնպես էր նայում լամպին, կարծես ուզում էր կուլ տար:

– Բայց... Ինչպե՞ս արեցիք դա, տիկին:

– Ի՞նչը: Հա՛, լո՛ւյսը: Պարզապես միացրեցի, և լամպը վառվեց: Շատ լավ բան է էլեկտրականությունը:

Հրաշագործ Միաց-Նեմը մտքում պահեց այդ նոր բառը՝ «էլեկտրականություն»: «Ահա թե ինչ, - մտածեց նա,- ուրեմն սա է այն հրաշագործի անունը, որն ուժեղ է ինձնից»:

Այնուհետ նա համարձակվեց շարունակել խոսակցությունը:

– Ես ասացի, տիկի՛ն, որ հրաշագործ եմ, և կարող եմ անել ամենաանհավանական հրաշքները: Օրինակ, բավական է մի պտղունց այս փոշուց լցնեմ ջրով բաժակի մեջ, և դուք կլսեք այն մարդու ձայնը, որը գտնվում է այստեղից շատ հեռու:

– Վա՛յ,- նորից ընդհատեց նրան տիկինը,- դուք ինձ հիշեցրիք, որ պիտի փականագործ ինձ գանգահարեմ: Ներեցե՛ք, խնդրում եմ: Ահա համարը ... Ալլո՞, փականագործն է: Չէի՞ք կարող վաղը գալ իմ տուն և նորոգել խոհանոցի ծորակը: Շնորհակալ եմ, շնորհակալ եմ: Հաջողություն: Ահա, ամեն ինչ կարգին է:

Հրաշագործ Միաց-Նեմը զարմանքից համրացել էր և չկարողացավ անմիջապես խոսել:

– Տիկի՛ն, բայց ո՞ւմ հետ էիք նոր խոսում:

– Փականագործի, չէ՞ որ լսեցիք: Շատ հարմար բան է հեռախոսը:

Հրաշագործը նորից մտքում նշեց. «Էլի մի հրաշագործ, որի մասին երբեք չէի լսել: Տես, է՛, ինչպիսի մրցակիցներ ունեմ...» Այնուհետև ասաց.

– Լսե՛ք , տիկի՛ն, իսկ գուցե կցանկանայիք տեսնել ինչ-որ մեկին, որը հիմա շատ հեռու է գտնվում այստեղից: Պարզապես ասացե՛ք: Ես մի ուրիշ կախարդական փոշի էլ ունեմ, որի օգնությամբ...

– Օ՛, տեր Աստված,- բացականչեց տիկինը՝ ընդհատելով նրան:- Ես այսօր այնքան ցրված եմ: Հիմա կմիացնեմ հեռուստացույցը: Ես ախր ուզում էի դահուկորդների մրցումները դիտել: Գիտե՞ք, տղաս լեռնադահուկային մարզաձևի չեմպիոն է: Հիմա կմիացնեմ, գուցե դեռ հասցնենք... Այո՛, տեսե՛ք, ի՛նչ լավ է: Ա՛յ, սա իմ տղան է: Սա, որի ձեռքը բոլորը սեղմում են: Ուրեմն նա նորից հաղթեց: Տեսե՛ք, ի՛նչ հրաշալի տղա է: Իսկ ես քիչ էր մնում բաց թողնեի հաղորդումը: Շնորհակալ եմ, որ հիշեցրիք ինձ...Դուք իսկապես հրաշագործ եք:

– Այո՛, տիկի՛ն,ես արդեն ասացի, որ իսկական հրաշագործ եմ: Իմ անունն է Միաց-Նեմ:

Ա՛խ, – բացականչեց տիկինը՝ չլսելով նրան: Ի՛նչ լավ բան է հեռուստացույցը:

Խեղճ հրաշագործը խնդրեց երկու անգամ կրկնել այդ արտահայտությունը, որպեսզի կարողանա մտապահել նաև այս նոր բառը: Եվ մտածեց. «Եվս մի մրցակից: Հիմա հասկանալի է, թե

ինչու է աշխատանքս քիչ, չէ՞ որ, շուրջբոլորն այսքան շատ տարբեր կախարդներ կան, և բոլորն էլ իմ անվանն են արձագանքում...»:

Հետո նա նորից սկսեց համբերատար առաջարկել իր ծառայությունները.

– Եվ այսպես, լսե՛ք ինձ, տիկի՛ն: Ինչպես արդեն ասացի, ես հռչակավոր և մեծ հրաշագործ եմ: Եկել եմ իմանամ, թե կարո՞ղ եմ, արոյոք, օգտակար լինել ձեզ: Ահա նայե՛ք. սա կախարդական գիրք է, իսկ սա՝ կախարդական փայտիկ:

Առաջին ավարտ

Կարիք կա՞, արոյոք, բացատրել, որ այդ օրը հրաշագործ Միաց-Նեմը ոչ մի հրաշք չգործեց: Աշխարհը շատ էր փոխվել այն պահից ի վեր, երբ նա վերջին անգամ ճամփորդել էր նրա շուրջ: Էլեկտրական լամպից, հեռախոսից և հեռուստացույցից հետո խեղճ հրաշագործն էլի հարյուրավոր ուրիշ հրաշքների հայտնաբերեց, որոնց վրա առաջ հազարավոր հրաշագործների կչարչարվեին: Իսկ հիմա այդ հրաշքները հայտնվել են հասարակ մարդկանց իշխանության տակ, որոնք կառավարում են դրանք. պարզապես միացնում են՝ սեղմելով կոճակը:

Հրաշագործը որոշեց հասկանալ, թե ինչպես է կառուցված այս աշխարհը, և մի ամբողջ կապոց թերթ գնեց: Թերթերից իմացավ, որ Երկրագնդի վրա շատ վայրեր կան, որտեղ իր մրցակիցները դեռ չեն հասել, ամեն տեղ չէ, որ կա էլեկտրականություն, հեռախոս, հեռուստացույց և տարբեր այլ հարմարանքներ: Եվ աշխարհում շատ մարդիկ կան, որոնք գումար չունեն՝ ժամանակակից այդ հրաշքները գնելու համար:

«Շատ լավ է, – մտածեց հրաշագործը՝ շփելով ձեռքերը, որոնցից կայծեր ցայտեցին: Կգնամ այնտեղ, որտեղ դեռ շատ աշխատանք կա ինձ համար: Եվ այնտեղ պիտի որ դեռ հարգեն ձեր, բարի հրաշագործներին:

Երկրորդ ավարտ

Հրաշագործը լսեց ծեր տիկնոջը, նայեց կենցաղային տեխնիկայով հագեցած նրա տանը և հասկացավ, որ ժամանակակից աշխարհում տեղ չի մնացել հին հրաշքների համար:

«Մարդիկ ավելի խելացի են դարձել, – մտածեց նա, – և այնքան տարբեր աստանայական բաներ են հորինել, որոնք մենք՝ հրաշագործներս, երագում էլ չէինք կարող տեսնել: Այնպես որ թանկագին Միաց-Նեմ, ոչինչ չես կարող անել: Ակնհայտ է, որ պիտի հարմարվել, ինչպես հիմա են ասում: Այլ խոսքով՝ կա՛մ փոխիր արհեստդ, կա՛մ հաշտվիր տխուր ծերության հետ:

Հրաշագործն, իհարկե, հիմար չէր և մի փոքր մտածելուց հետո գործողության ծրագիր կազմեց: Նա մի մեծ շինություն վարձեց և կենցաղային իրերի խանութ բացեց: Նա վաճառում էր այդ իրերը նույնիսկ սպառիկ և շուտով այնքան հարստացավ, որ իր համար գնեց մեքենա, գեղեցիկ

առանձնատուն լավագույն հանգստավայրում՝ Լագո Մաջորե լճի ափին, գնեց նաև զբոսանավ և կիրակի օրերին նավարկում էր լճում: Եթե քամի չէր լինում, նա չէր տխրում, մի փոքր կախարդանքի շնորհիվ ծածանում էր առագաստները և մի քանի թռչելու հասնում դիմացի ափ: Իր զբոսանավի վրա նա այդպես էլ շարժիչ չդրեց, բենզինի գումարն էր խնայում:

Երրորդ ավարտ

Ի՛նչ դաս եղավ այդ օրը հրաշագործ Միաց-Նեմի համար: Եթե նա հիմար լիներ, երևի պարզապես գլուխը կկորցնէր: Բայց, քանի որ հիմար չէր, հասկացավ, որ հրաշքները, որոնք տեսել էր տիկնոջ տանը, ոչ թե հրաշք էին, այլ գիտության նվաճումներ: Իսկ քանի որ նաև զուրկ չէր երևակայությունից, այդպես մտածեց.

- Տե՛ս, թե որքան բան են կարողացել անել մարդիկ առանց կախարդական փայտիկի, միայն իրենց մտքի ու ձեռքերի օգնությամբ: Եվ ո՛վ գիտե, թե էլ ինչեր կարող են ստեղծել: Թերևս ավելի լավ կլինի հրաժարական տալ, դառնալ սովորական մարդ և նստել սովորելու, գուցե այդ ժամանակ ես էլ կկարողանամ մի նոր բան հորինել:

Հրաժարական տալու համար հրաշագործը նույնիսկ հրաշագործների ընկերությանը դիմում գրելու կարիք չունէր: Ընդամենը պետք էր մոտակա ջրանցքը նետել իր բոլոր՝ արդեն անպետք կախարդական գործիքները: Նա այդպես էլ արեց և միանգամայն գոհ, առանց բեռի գնաց նոր կյանքին ընդառաջ:

Ո՞ր վերջաբաններն են դուր գալիս հեղինակին

Հրաշագործ Միաց-Նեմը

Առաջին ավարտն անհաջող է. չգարգացած, հետամնաց երկրները ոչ թե հրաշագործների, այլ մյուս՝ ավելի զարգացած երկրների օգնության կարիքն ունեն:

Երկրորդ ավարտում հրաշագործը մտածում է միայն իր մասին և դա շատ վատ է:

Ինձ դուր է գալիս երրորդ ավարտը, որովհետև հրաշագործը չի վախենում իր կյանքը նորից սկսել:

Թարգմանեց Անի Ավդալյանը

Ռինալոգի արկածները

Մի անգամ Ռինալոգն ընկավ հեծանիվից և տուն գնաց գլխին մի մեծ այտուցով: Հորաքույրը, որի մոտ նրան թողել էին ծնողները, երբ գնացել էին ուրիշ երկիր աշխատանք փնտրելու, շատ էր վախեցել: Նա հենց այն հորաքույրներից էր, ովքեր միշտ ամեն ինչից վախենում են:

- Ռինալոգ, տղա՛ս, ի՞նչ է պատահել:
- Ոչ մի Սարսափելի բան, Ռոզա հորաքույր, հեծանիվից եմ ընկել, այդքանը:
- Ասովա՛ծ իմ, ի՞նչ սարսափելի է:
- Բայց դու նույնիսկ չես տեսել, թե ինչպես եմ ընկել:
- Հենց դրա համար էլ վախենում եմ:
- Հաջորդ անգամ ընկնելուց առաջ քեզ կկանչեմ:
- Մի՛ կատակիր, Ռինալոգ, ավելի լավ է ասես, թե ինչու ես հեծանիվը քարշ տվել տուն:
- Տո՛ւն: Ոչ, ես այն ինչպես միշտ թողել եմ ներքևում՝ շքամուտքում:
- Ուրեմն սա ո՞ւմ հեծանիվն է: – Եվ հորաքույրը ցույց տվեց խոհանոցի անկյունը:

Ռինալոգն շրջվեց և պատի տակ մի կարմիր հեծանիվ տեսավ:

- Մա՛: Մա իմը չէ, Ռոզա հորաքույր, իմ հեծանիվը կանաչ է:
- Իսկապես, կանաչ է... Ուրեմն ո՞ւմն է սա: Հեծանիվը չէր կարող ինքնիրեն տուն բարձրանալ:
- Ի՞նչ կա որ, գուցե ուրվականնե՞րն են այստեղ գործ արել:
- Մի՛ խոսիր նրանց մասին, Ռինալոգ, խնդրում եմ:
- Բայց գեղեցիկ հեծանիվ է, չէ՞:

Հանկարծ Ռոզա հորաքույր ճչաց:

- Ի՞նչ պատահեց:
- Տե՛ս, մի հատ էլ հայտնվեց:
- Իսկապես որ: Եվ սա էլ է գեղեցիկ:

Մինչորա Ռոզան պարզապես խուճապի մեջ էր. նա երբեք այսպես չէր վախեցել:

- Բայց որտեղի՞ց են հայտնվում այս բոլոր հեծանիվները:
- Դա շատ պարզ է,- բացատրեց Ռինալոգն,- հավանաբար ինչ-որ հիանալի հրաշք է

կատարվում: Իսկ պատահաբար իմ սենյակում էլ հեծանիվ չկա՞: Կա՛: Տե՛ս, Ռոզա հորաքույր, էստեղ էլ հեծանիվ կա: Հիմա արդեն երեքն են: Եթե այսպես շարունակվի, շուտով մեր տունը հեծանիվներով կլցվի...

Այստեղ հորաքույրը վախից այնպես գոռաց, որ Ռինալդոն նույնիսկ ականջները փակեց: Պարզվում է, որ նա դեռ չէր հասցրել մինչև վերջ արտասանել «հեծանիվներով» բառը, երբ դրանք լցվեցին բնակարանով մեկ:

- Տասներկու հեծանիվ լոգասեւյակում կա,- ակամա հաշվում էր Հորաքույր Ռոզան՝ ապշած հայացք գցելով այնտեղ,- երկուսը հենց լոգախցիկում են:

- Բավական է, Ռինալդո՛,- աթոռին ընկնելով աղաչեց խեղճ կինը, - Բավական է, ես այլևս չեմ կարող:

- Իսկ ի՞նչն է բավական: Ես ի՞նչ կսպ ունեմ: Դրանք ես չեմ արտադրում: Ի՞նչ ես հնարում, ես նույնիսկ երեքականանի հեծանիվ չեմ կարող սարքել, ուր մնաց՝ սրանք:

- «Ջր՛նգ-գրը՛նգ»

Հանկարծ սեղանին մի հրաշալի երեքականանի հեծանիվ հայտնվեց, բոլորովին նոր, անիվները դեռ թղթով փաթաթված: Իսկ զանգը ուրախ զրնգում էր, կարծես ասելով՝ «Ես էլ եմ այստեղ»:

- Ռինա՛լդո, խնդրում եմ քեզ:

- Ռոզա Հորաքույր, իսկապե՞ս կարծում եք, թե այս ամենը որևէ չափով ինձնից է կախված:

- Իհարկե, տղաս, ուզում եմ ասել... Ոչ, չեմ կարծում... Բայց միևնույն է, Ռինալդո, խնդրում եմ, զգույշ եղի՛ր, այլևս մի արտասանի «հեծանիվ» բառը, նույնիսկ «երեքականանի» բառը չասես :

Ռինալդոն ծիծաղեց.

- Դե, եթե հարցը միայն այդ է, կարող եմ ուրիշ բաներից խոսել. օրինակ՝ զարթուցիչներից կամ ձմերուկներից... Կամ, ասենք, շոկոլադե թխվածքից կամ ռետինե երկարաճիտ կոշիկներից:

Հորաքույրն ուշագնաց եղավ: Երբ Ռինալդոն արտասանում էր այդ առարկաների անունները, տունը լցվում էր դրանցով. զարթուցիչներով, ձմերուկներով, շոկոլադե թխվածքներով և ճտքակոշիկներով: Այդ անսովոր և անսպասելի առարկաները հայտնվում էին ոչնչից, ուրվականների նման:

- Հորաքո՛ւյր, Ռոզա հորաքույր:

- Հա՛, ի՞նչ է: Ա՛խ,- ուշքի գալով մի կերպ արտասանեց հորաքույրը:- Ռինա՛լդո, թանկագինս, նստի՛ր խնդրում եմ ա՛յ, այնտեղ ու լռի՛ր: Դու սիրո՞ւմ ես քո հորաքրոջը: Ուրեմն նստի՛ր ու մի՛ շարժվիր: Իսկ ես գնում եմ պրոֆեսոր Դե Հրաշագործի հետևից: Նա կհասկանա, բանն ինչում է:

Պրոֆեսոր Դե Հրաշագործը, որի մոտ սլացավ Ռոզա հորաքույրը, թոշակառու էր և ապրում էր հարևան տանը: Երբ Ռոզա հորաքույրն ինչ-որ բարդ խնդիր էր ունենում լուծելու, միշտ դիմում էր պրոֆեսորին, քանի որ նա երբեք չէր ստիպում, որ իրեն խնդրեն: Միշտ սիրով լսում ու

խորհուրդներ էր տալիս: Միայն տարեց մարդիկ կարող են այդքան համբերատար ու բարի լինել:

Այս անգամ նույնպես պրոֆեսորը թույլ չտվեց, որ իրեն համոզեն:

- Դե, երիտասարդ, ի՞նչ կա, ի՞նչ է պատահել:

- Բարի երեկո, պրոֆեսոր: Չգիտեմ, կարծես թե տանը հայտնվել են...

Բայց նա չհասցրեց «ուրվական» բառն արտասանել, քանի որ Ռոզա հորաքույրը ձեռքի ավով փակեց նրա բերանը:

- Ո՛չ, Ռինա՛ լրո, չասես այդ բառը: Ինչ ուզում ես, միայն ոչ ուրվականներ:

- Տիկի՛ն, բացատրե՛ք, թե որն է խնդիրը,- շարունակեց պրոֆեսորը,- ի՞նչ է կատարվում:

- Ախր, բացատրելու բան էլ չկա: Նա ընկել էր հեծանիվից և վնասել ճակատը: Եվ ահա, խնդրեմ: Բավական է նա որևէ առարկայի անուն տա, այն իսկույն հայտնվում է այստեղ...

- Տեսե՛ք, պրոֆեսոր,- ասեց Ռինալդոն,- ես ասում եմ, օրինակ, «կատու»...

- Մյա՛ռ,- մկամեց կատուն՝ հայտնվելով վառարանի մոտի պթոռի վրա:

- Հը՛մ,- ասաց պրոֆեսորը,- հը՛մ, հասկանում եմ...

- Տեսնո՞ւմ եք՝ ինչ է կատարվում: Իսկ նրա ծնողներն արտասահման են գնացել: Ի՛նչ ահավոր հիվանդություն է...

- Մի՞ թե սա հիվանդություն է,- զարմացավ Ռինալդոն:- Մա շատ հարմար բան է: Ասենք օրինակ, գետնանուշի պաղպաղակ եմ ուզում...

Թըրը՛ իսկ, ու սեղանին ավսեով գետնանուշի պաղպաղակ հայտնվեց:

- Իմ կարծիքով հրաշալի պաղպաղակ է,- նկատեց պրոֆեսորը,- միայն գալ չկա:

- Գոհա՛լ,- ձայն տվեց Ռինալդոն,- մի բաժին պաղպաղակ էլ: Մի հատ էլ գոհալ: Իսկ դո՞ւ, հորաքույր, պաղպաղակ չե՞ս ուզում:

Բայց Ռոզա հորաքույրըն չպատասխանեց, նա նորից ուշաթափվել էր:

Առաջին վերջաբան

Պրոֆեսոր Դե Հրաշագործը հանգիստ կերավ պաղպաղակը և շարունակեց զրույցը:

- Այսպես, ուրեմն,- ասաց նա,- մեր Ռինալդոն, կարևոր չէ թե ինչպես, գուցե հենց հեծանիվից ընկելու հետևանքով, մի հրաշագործ ուժի տեր է դարձել: Նա կարող է ստանալ յուրաքանչյուր իր, բավական է միայն արտասանի նրա անունը:

- Օ՛, երկի՛ նք,- բացականչեց սինյորա Ռոզան:

- Մի՛ շտապեք այնտեղ, սինյո՛րա,- շարունակեց պրոֆեսորը: - Հիմա մեզ մոտ երկրի վրա էլ է դրախտ լինելու:

- Այդ ինչպե՞ս:

- Շատ պարզ: Ռինալդոն կասի՝ «միլիարդ», և դուք միլիարդատեր կդառնաք: Կասի՝ «լողավազանով առանձնատուն» և դուք կարող եք ջուրը մտնել: Կասի՝ «ավտոմեքենա և վարորդ», և դուք կարող եք ուղևորել զբոսանքի: Նրա ծնողներն արդեն արտասահմանում աշխատանք փնտրելու կարիք չեն ունենա: Եվ գուցե Ռինալդոն կհիշի նաև իր հին ընկերոջ՝ պրոֆեսորի մասին, և կասի... Սպասի՛ր, սպասի՛ր, ոչինչ չասես... «Շուն», ասա թե ինչ պիտի ասես: Մի գեղեցիկ տաքսա, ոչ շատ ծեր, ոչ էլ շատ ջահել... Նա ինձ ընկեր կդառնա: Գիտե՞ք, տանը մենակ այնքան տխուր է...

- Տաքսա, այսպիսին ու այսպիսի,- իսկույն կրկնեց Ռինալդոն:

Եվ իսկույն հայտնվեց տաքսան, ուրախ հաչեց և, կանգնելով ետևի թափերի վրա, առջևի թափերը դրեց պրոֆեսորի ծնկներին: Նրա աչքերում երախտագիտության արցունքներ երևացին:

Երկրորդ վերջաբան

Կարճ ասած՝ պրոֆեսոր Դե Հրաշագործը բացատրեց թե ինչ է կատարվել:

- Եվ ես խորհուրդ եմ տալիս, - ավելացրեց նա, - ոչ մեկին ոչ մի բառ: Թե չէ Ռինալդոն կհայտնվի փոսնոցի մեջ:

- Տե՛ր Աստված, բայց ինչո՞ւ:

- Շատ պարզ է. այն հրաշագործ ուժը, որին հիմա նա տիրապետում է, կարող է անհամար հարստության աղբյուր դառնալ: Եթե այդ մասին իմանան, կարո՞ղ եք պատկերացնել, թե որքան արիկաներ կուզենան տիրանալ Ռինալդոյին, որ օգտագործեն նրա այդ ուժը:

- Տե՛ր Աստված:

Հորաքույրն ու զարմիկը հայացքներ փոխանակեցին ու լռեցին:

- Վաղը,- ասաց պրոֆեսորը, վեր կենալով,- վաղը կորոշենք՝ ինչ անել:

- Վաղը..

Բայց մինչ այդ պետք է ասեմ, որ այդ պրոֆեսոր Դե Հրաշագործը երկակի կյանքով էր ապրում: Առավոտյան նա պրոֆեսոր էր, թոշակառու, իսկ գիշերները՝ հռչակավոր ավագակախմբի պարագլուխ, որոնք Եվրոպայով մեկ բանկեր էին թալանում:

Դե Հրաշագործը զանգահարեց իր մարդկանց և հրամայեց գողանալ Ռինալդոյին: Եվ ստիպեց նրան այնքան արտասանել «ոսկի» բառը, որ այդ թանկարժեք մետաղը կբավականացներ կցատայլակով տասը ավտոգնացքի համար: Նա նստեց առաջին ավտոգնացքը, ազդանշան տվեց և գնաց: Եվ դրանից հետո ոչ մեկն այլևս երբեք չտեսավ նրան:

Իսկ խեղճ Ռինալդոն այնքան էր հոգնել այդ չարաբաստիկ «ոսկի» բառը կրկնելուց, որ նույնիսկ խոռոպոտեց, և ձայնն էլ կտրվեց: Իսկ երբ նորից կարողացավ խոսել, կախարդանքն ասես

չէր էլ եղել: Բայց Ռոզա հորաքրոջը, այնուամենայնիվ, ինչ-որ բան բաժին հասավ, երբ վաճառեց բոլոր հեծանիվները, զարթուցիչները, ձմերուկները և այլն:

Երրորդ վերջաբան

Պաղպաղակն ուտելուց հետո Ռինալդոն պահանջեց երկրորդ բաժինը: Բայց դա այնքան արագ արեց, որ պաղպաղակով ափսեն չհասցրեց իջնել սեղանին, այլ ընկավ ուղիղ նրա գլխին: Ոչ մի սարսափելի բան չկա, ինքների էք հասկանում, եթե խոսքը միայն պաղպաղակի մասին լիներ: Բայց դժբախտությունն այն էր, որ ափսեն ընկավ ուղիղ նրա գլխի այն ուռուցքին, որն առաջացել էր հեծանիվից ընկնելիս: Եվ այդ հարվածը ճակատագրական եղավ: Այդ պահից սկսած Ռինալդոն իզուր էր տարբեր առարկաներ թվարկում, այլևս ոչինչ չէր հայտնվում. ո՛չ ավտոմեքենա, ո՛չ էլ անգամ խաշած կարտոֆիլ:

Ո՞ր վերջաբաններն են դուր գալիս հեղինակին

Ռինալդոյի արկածները

Երրորդ վերջաբանը, թեև կատակ է, բայց ամենախելամիտն է: Առաջինը չափազանց քաղցր-մեղցր է, իսկ երկրորդը՝ չափազանց տխուր:

Թարգմանությունը՝ Քրիստինա Ասատրյանի

Տաքսի՝ դեպի աստղերը

Իսկ այս պատմությունը տեղի է ունեցել միլանցի տաքսու վարորդ Պեպինո Կոմպանինոնի հետ: Մի անգամ երեկոյան նա ավտոմեքենան քշում էր Ջենովայի դարպասների ուղղությամբ՝ պատրաստվելով այն կայանել ավտոտնակում: Նրա տրամադրությունն այնքան էլ լավ չէր: Այդ օրը քիչ էր քշել, և հանդիպած ուղևորներն էլ տեսնում էին փնփնջան մարդիկ էին: Հասկապես բարկացրել էր մի փնյորա: Ամբողջ քառասունութ րոպե ստիպել էր սպասել խանութի մոտ, այնպես որ նույնիսկ ստիպված էր եղել սուգանք վճարել: Իսկ հիմա սուն վերադառնալիս Պեպինոն, այնուամենայնիվ, նայում էր անցորդներին. պետք չի՞ գա, արդյոք, ինչ-որ մեկին իր ավտոմեքենան: Ահա, ինչ-որ փնյոր ձեռքով է անում:

- Տաքսի՛, Տաքսի՛:

- Խնդրեմ,- նույն պահին Պեպինոն արգելակեց մեքենան:- Միայն նկատի ունեցեք, որ արդեն ավարտում եմ աշխատանքս, դեպի Ջենովայի դարպասներ եմ գնում: Դուք է՞լ եք այնտեղ գնում:

- Գնացե՛ք ուր ուզում եք, միայն՝ արագ:

- Ո՛չ, ի՞նչ եք ասում, կգնանք այնտեղ, որտեղ կասեք, ինչի՞ մասին է խոսքը: Լավ կլինեք, իհարկե, որ շատ հեռու չլինեք:

- Գնացե՛ք, արագ և անընդհատ ուղիղ:

- Լա՛վ, փնյոր:

Պեպինոն սեղմեց արագացման ոտնակը, և ավտոմեքենան սլացավ: Հետահայաց հայելու մեջ Պեպինոն աչքի պոչով հետևում էր ուղևորին: Ա՛յ քեզ տիպ: «Գնացե՛ք, որտեղ ցանկանում եք: Միայն թե ուղիղ գնացեք»: Իսկ դեմքը չի երևում: Բարձրացրել է վերարկուի օձիքը և գլխարկը քաշել աչքերին: «Այ քեզ բան,- մտածեց Պեպինոն,- Բա որ հանկարծ գող լինի: Պետք է տեսնել, հո մեզ ոչ ոք չի՞ հետապնդում: Ո՛չ ճամպրուկ ունի, ո՛չ պայուսակ... Միայն ինչ-որ փոքր փայթեթ կա ձեռքին: Ահա, բաց է անում այն... Հետաքրքիր է, ի՞նչ է: Ի՞նչ կարող է լինել: Շոկոլադի սալի՞կ: Ճիշտ որ: Միայն թե այն, չգիտես ինչու, երկնագույն է: Ո՞վ է տեսել երկնագույն շոկոլադ: Բայց նա ուտում է այդ շոկոլադը, տե՛ս, բերանն է դնում: Ասենք՝ ճաշակին ընկեր չկա: Համ էլ արդեն համարյա տեղ ենք հասնում...»

- Հե՛յ, լսե՛ք, էս ի՞նչ է, ախր ի՞նչ է կատարվում, ի՞նչ եք ասում, ի՞նչ եք մտածել:

- Մի՛ անհանգստացեք,- հանգիստ ասաց ուղևորը,- և գնացեք միայն ու միայն առաջ

- Ի՞նչ ուղիղ: Հիմա արդեն գլուխ էլ չես հանի, թե որն է ուղիղը կամ ծուռը... Մենք ախր երկնքով ենք թռչում: Օգնեցե՛ք, փրկե՛ք:

Պեպինոն մեքենան կտրուկ աջ շրջեց, որ չբախվի երկաթեբերերից մեկի տանիքին տնկված հեռուստատեսային պեհավաքին, և նորից վրդովվեց.

– Էս ի՞նչ եք արել իմ ավտոմեքենային: Այդ ինչ սասանություն է:

– Մի՛ անհանգստացեք, ոչինչ էլ չի պատահի:

– Հա, իհարկե, ոչինչ չի լինի, տաքսին թոչում է երկնքում, իսկ դուք հավաստիացնում եք, որ ոչինչ չկա: Կարելի է կարծել, թե սա ամենասովորական բանն է: Վա՛յ, տեսե՛ք, մենք արդեն Միլանի տաճարից վեր բարձրացանք: Հիմա կընկնենք ուղիղ աշտարակաձողի վրա, ու բաններս բուրդ կլինի: Բայց կարելի՞ է իմանալ, թե այս ինչ հիմար կատակներ են:

– Դուք ինքներդ էլ արդեն պիտի հասկանայիք, որ սա ամենին էլ կատակ չէ,- ասաց ուղևորը, մենք թոչում ենք և ինչո՞վ:

– Ինչպե՞ս թե ինչով: Իմ տաքսին հրթիռ չի:

– Համարեք, որ հիմա սա արդեն տիեզերական տաքսի է:

– Ի՞նչ տիեզերական տաքսի: Բացի այդ, ես ինքնաթիռ վարելու իրավունք չունեմ: Եվ ստիպված կլինեմ տուգանք վճարել ձեր պատճառով: Բայց բացատրե՛ք վերջապես, թե էս ինչպե՞ս ենք թոչում:

– Դա շատ պարզ է, տեսնո՞ւմ եք այս երկնագույն սալիկը:

– Իհարկե, ես նկատեցի, որ դուք կերաք դրանից:

– Հա, պետք է մի կտոր սրանից ուտել, և այն կաշխատի. Սա հակաձգողական շարժիչ է, որը թույլ է տալիս թռչել լույսի արագությամբ, ու մի մետր էլ ավելի:

– Լավ, այս ամենը շատ լավ է, նույնիսկ՝ հրաշալի: Միայն թե ես, հարգելի սինյոր, պետք է տուն գնամ: Ես ապրում եմ Ջենովայի դարպասների մոտ, ոչ թե լուսնի վրա:

– Իսկ մենք Լուսին չենք էլ թոչում:

– Այ թե ինչ, իսկ ո՞ւր ենք թոչում, թույլ տվեք իմանալ:

– Դեպի Այլդեբարան աստղի յոթերորդ մոլորակ: Ես այնտեղ եմ ապրում:

– Շատ հաճելի է, բայց ես էլ հո երկրի՛ վրա եմ ապրում:

– Լավ, կբացատրեմ: Ես երկրացի չեմ, ես այլդեբրանցի եմ: Տեսնո՞ւմ եք:

– Է՞լ ինչ պիտի տեսնեմ:

– Ա՛յ, այստեղ իմ երրորդ աչքն է:

– Գրողը տանի, իսկապես էլ երրորդ աչք կա:

– Իսկ հիմա ձեռքերիս նայեք: Քանի՞ մատ ունեմ:

– Մեկ, երկու, երեք.....վեց, տասներկու.... Տասներկու մա՞տ ունեա:

– Տասներկու մատ: Դե հիմա համոզվեցի՞ք: Իսկ Երկիր ես գործուղման էի եկել: Ինձ այստեղ էին ուղարկել տեսնելու, թե ինչպես եք ապրում: Հիմա վերադառնում եմ իմ մոլորակ:

– Հրաշալի է, դուք ազնվորեն կատարում եք ձեր պարտքը: Իսկ ե՞ս: Ե՞ս ինչ պետք է անեմ: Ինչպե՞ս պիտի տուն վերադառնամ:

– Ես ձեզ երկնագույն սալիկից մի կտոր կտամ, ծամեք և մի բույրից Միլանում կհայտնվեք:

– Էլ ձեր ինչի՞ն էր պետք տաքսին, եթե այդպիսի երկնագույն սալիկ ունեիք:

– Ուզեցի նստած ճանապարհորդել: Այդպիսի բացատրությունը ձեզ գոհացնո՞ւմ է: Տեսե՛ք, արդեն հասնում ենք:

– Ի՞նչ է, այդ գո՞ւնդն է ձեր մոլորակը:

«Այդ գունդը» մի քանի վայրկյանից հսկայական գլոբուս դարձավ, դեպի որը մեծ արագությամբ սլանում էր Պեպինո Կոմպանիոնիի տաքսին:

– Ա՛յ, այնտեղ, ավելի ձախ,- ցույց տվեց ուղևորը,- վայրէջք կատարենք ա՛յ, այն հրապարակում:

– Հետաքրքիր է, ինչ հրապարակի մասին եք խոսում: Ես այստեղ միայն բաց դաշտ եմ տեսնում:

– Իմ մոլորակում դաշտեր չկան:

– Ուրեմն սա կանաչ ներկած հրապարակ է:

– Օ՛Ֆ... ավելի ցած, մի քիչ էլ, ա՛յ, այդպես: Ահա և տեղ հասանք:

– Ինչ էի ստում, մի՞ թե սա խոտ չէ: Վա՛յ, էս ի՞նչ է:

– Ինչի՞ մասին եք խոսում:

– Տեսե՛ք... Հսկայական հավեր են... նրանք դեպի մեզ են սլանում՝ նետ ու աղեղներով զինված:

– Նե՞տ, աղե՞ղ, հսկայական հավե՞ր... Իմ մոլորակում այդպիսի բաներ չկան:

– Ո՞չ: Այդ դեպքում լսեք, թե ձեզ ինչ կասեմ:

– Պետք չէ, գիտեմ, մենք շեղվել ենք ճանապարհից: Թույլ տվեք մտածեմ...

– Մտածեք, բայց արագ, քանի որ նրանք մոտենում են: Վա՛յ, լսեցի՞ք: Նետի սուլոց էր: Դե՛, սինյոր Այլդեբրա՛ն, արագ կուլ տվեք ձեր շոկոլադը, ու փախչենք այստեղից, քանի որ Պեպինո Կոմպանիոնին ցանկանում է Միլան վերադառնալ ողջ ու առողջ, ոչ թե մեռած: Պա՛րզ է:

Տիեզերական ճանապարհորդը շտապ կծեց խորհրդավոր այն նյութից, որը Պեպինո Կոմպանիոնին երկնագույն շոկոլադ անվանեց:

– Շուտ կուլ տվեք, մի՛ ծամեք, թե չէ չենք հասցնի,- բղավեց տաքսու վարորդը:

Առաջին վերջաբան

Տաքսին պոկվեց տեղից և սլացավ առաջ, բայց մի նետ, այնուամենայնիվ, հասցրեց ծակել հետևի անվաղողը, որից սուլոցով դուրս եկավ օդը:

– Լսեցի՞ք, անվաղողը նստեց, – վշտացած բացականչեց Պեպինոն, Դուք ստիպված եք վճարել դրա համար:

– Կվճարեմ, կվճարեմ – պատասխանեց սինյոր Ալդեֆարանը:

– Իսկ հիմա չե՞ք սխալվում: Թե՞ նորից ինչ-որ վայրի մոլորակ կհասնենք:

Ցավոք սրտի շտապողականության մեջ ուղևորը չկարողացավ ճիշտ չափել շոկոլադի անհրաժեշտ չափաքանակը, և տիեզերական տաքսին դեռ երկար ժամանակ այսուայն կողմ էր թռչում տարբեր գալակտիկաների միջև, մինչև հասավ Այլդեֆրան մոլորակ:

Իսկ երբ վերջապես վայրէջք կատարեցին, պարզվեց, որ այն այնքան գեղեցիկ էր, բնակիչներն էլ այնքան բարի էին, իսկ նրանց երկնագույն ռազուն (տեղական ճաշատեսակը), այնքան համեղ էր, որ Պեպինոն Կոմպանիոնին արդեն ամենին էլ չէր շտապում վերադառնալ Միլան:

Ծանոթանալով այդ մոլորակի տարբեր հրաշքների հետ, նա այստեղ մնաց ամբողջ երկու շաբաթ և այդ ընթացքում շատ գրառումներ կատարեց: Իսկ երբ վերադարձավ Երկիր, գիրք գրեց, որի մեջ երկու հարյուր լուսանկար դրեց: Գիրքը թարգմանվեց իննսու նոյթ լեզուներով, իսկ հեղինակին Նոբելյան մրցանակ շնորհեցին: Այսօր Պեպինոն Կոմպանիոնին ամենահայտնի տաքսիստ-գրողը և արեգակնային համակարգի հետազոտողն է:

Երկրորդ վերջաբան

Տաքսին վեր խոյացավ և սլացավ իրենց հետապնդող նետերից շատ ավելի արագ, այնպես որ շատ շուտով երկու ճամփորդներն էլ վտանգից հեռու էին:

– Ինձ թվում է, – ասաց Պեպինոն, – Դուք նույնպես վատ գիտեք տեղեկական ճանապարհները, այնպես չէ՞:

– Ձեր գործը ավտոմեքենան վարելն է – մոթմոթաց տիեզերական ճամփորդը: Մնացածի մասին ես կհոգամ:

– Հրաշալի է, միայն աշխատեք սխալները չկրկնել:

Այդպես լույսի արագությամբ (այլուս մեկ մետր) նրանք սլացան ևս մի քանի րոպե, անցնելով անհավանական տիեզերական տարածություններ, և վերջապես հայտնվեցին... Միլանում՝ տաճարի մոտի հրապարակում:

– Գրողը տանի, ես կրկին սխալվեցի, – բացականչեց սինյոր Այլդեֆրանը, իր բոլոր քսանչորս մատներով գլուխը բռնելով: – Գնացի՛նք:

– Դե չէ՛, շատ՛ շնորհակալ եմ,– բացականչեց տաքսիստը և դուրս եկավ ավտոմեքենայից:– Ես ինձ այստեղ էլ վատ չեմ զգում: Դուք կարող եք, եթե իհարկե ձեր խիղճը թույլ կտա, իսկ ինձանից ավտոմեքենան, բայց նկատի ունեցեք, որ այս չորս անիվներն են կերակրում իմ ընտանիքը:

– Դե լավ,– մոթմոթաց ուղևորը,– ոտքով կգնամ...

Նա դուրս եկավ ավտոմեքենայից, մի կտոր կծեց իր «երկնագույն շոկոլադից» և անհետացավ: Իսկ Պեյիևն Կոմպանիոնին տուն գնալուց առաջ մտավ սրճարան և մի գավաթ թունդ սուրճ խմեց, որպեսզի վախը մի քիչ անցնի:

Երրորդ վերջաբան

Շա՛տ երկար կտևի վերջաբանի այս տարբերակը պատմելը, այդ պատճառով էլ միայն բուն իմաստը կասեմ: Տաքսու վարորդն ու իր ուղևորը Հսկայական Հավերին գերի ընկան: Բանտի փոխարեն նրանց ձվի մեջ էին փակել, բայց շուտով նրանք փախան իրենց բանտի հետ միասին: Սենյոր Ալդեբարանը ուղևորվեց դեպի իր մոլորակ, իսկ Պեյիևն թոչո՞ղ ձվով և «երկնագույն շոկոլադի» պաշարով վերադարձավ Միլան: Այստեղ նա Երկիր-Մարս-Մատուրն և հետադարձ տիեզերական ճանապարհորդությունների գործակալություն հիմնեց: Կառուցեց նաև թռչնաբուծական ֆաբրիկա, որտեղ ածան հավեր են բուծում: Ձվերն, իհարկե շատ խոշոր չեն, բայց միանգամայն հարմար են ձվածեղի համար:

Հեքիաթի ո՞ր վերջաբան է դուր գալիս հեղինակին

Տաքսի դեպի աստղերը

Ինձ ամենաշատը դուր է գալիս երրորդ վերջաբանը, քանի որ ես սիրում եմ ձու: Ի դեպ, այն միայն ուրվագծված է, այնպես որ, եթե ուզում եք, ինքներդ ավելի մանրամասն գրեք այն:

Թարգմանեց Անի Հարությունյանը

Ինչպես էր Տիմոն հիվանդացել

Միլանում ապրում էր մի հաշվապահ: Նրա անունը Բյանկի էր, և նա բանկում էր աշխատում: Նրա կնոջը անունը տիկին Ռոզա էր: Նրանք մի փոքրիկ տղա ունեին, շատ փոքր՝ դեռ ծծկեր երեխա: Նա գեղեցիկ, հրաշալի տղա էր, սև մազերով, խելացի, աշխույժ աչքերով, մի խոսքով՝ հիանալի երեխա: Նրա անունը Ջովանի-Բատիստա էր, բայց այդ անունը շատ երկար էր թվում նման փոքրիկ տղայի համար, և ծնողները նրան պարզապես Տիմոն էին կոչում:

Սկզբում Տիմոն նորմալ էր մեծանում, ինչպես բոլոր երեխաները: Տիմոն դարձավ նախ մեկ տարեկան, հետո՝ երկու, իսկ, այ, երեք տարեկանում նրա մոտ հանկարծ միանգամայն անսովոր հիվանդության նախանշաններ հայտնվեցին:

Մի անգամ տիկին Ռոզան, վերադառնալով խանութից, տեսավոր, որ տղան գորգին նստած խաղում է ռետինե խաղալիքով: Ու հանկարծ տիկին Ռոզաի սիրտը ճկվեց... Տիմոն... իր Տիմոն հանկարծ շատ փոքրիկ թվաց, շատ ավելի փոքր, քան նախքան իր խանութ գնալն էր... Նա նետվեց դեպի երեխան, գրկեց նրան, անունը տվեց, սկսեց շոյել... Փանք Աստծո, դա նրան միայն թվացել էր: Տիմոն նույնքան մեծ ու նույնքան ծանր էր, ինչպես առաջ և առաջվա պես էլ ուրախ խաղում էր ռետինե ձիուկով:

Մի ուրիշ անգամ հաշվապահ Բյանկին ու տիկին Ռոզան մեկ բուստով մենակ թողոցին Տիմոնի հյուրասենյակում, իսկ երբ ետ եկան, սարսափելի զարմացան .

- Տի՞նո...

- Տի՞նո...

Տղան նայեց նրանց ու ժպտաց... Տիկին Ռոզան թեթևացած շունչ քաշեց.

- Աստված իմ, ինչպես վախեցա:

- Ես էլ:

- Ինձ թվաց, որ նա հանկարծ ...կարծես փոքրացել էր, դարձել նիհար ու շատ փոքրիկ:

- Ինձ էլ սկզբում թվաց թե նա տիկնիկի չափ փոքրացել է:

- Բայց սա ի՞նչ էր:

- Տարօրինակ է, որ մենք երկուսով...

- Գիտե՞ս, ախր այդպես մի անգամ արդեն եղել է: Ես վերադարձել էի խանութից, իսկ նա նստած էր փոքրիկ-փոքրիկ, միանգամայն ճաղիկ...

Այդ օրը հաշվապահ Բյանկին ու տիկին Ռոզան քիչ թե շատ հանգստացան: Բայց հետո նման պատմություն էլի մի քանի անգամ կրկնվեց: Այդ ժամանակ արդեն, բնականաբար նրանք որոշեցին դիմել բժշկի: Բժիշկը գնեց Տիմոնին. չափեց բոյր, քաշը, պատվիպեց, որ ասի՝ «երեսուներեք»,

խնդրեց, որ հագա, լսեց թոքերը, նայեց կոկորդը՝ փոքրիկ գդալը մցնելով նրա բերանը, վերջապես
ասաց.

-Կարծում եմ՝ հրաշալի երեխա է: Ամրակազմ, առողջ, լիովին առողջ:

- Բայց բժի՛շկ... Այդ դեպքում ինչպես հասկանալ...

- Ինչպես հասկանալ... Եկեք փորձ անենք: Սենյակից դուրս գանք՝ մեկ րոպե թողնելով նրան
մենակ, ու տեսնենք, թե ինչ կլինի:

Այդպես էլ արեցին. դուրս եկան սենյակից, կանգնեցին դռան հետևում, ականջ դրեցին և...
ոչինչ չլսեցին: Տիմոն ո՛չ լացում էր, ո՛չ էլ շարժվում, կարծես այնտեղ չէր: Վերադառնալով սենյակ
տեսան, որ Տիմոն նորից փոքրացել է, դարձել է շատ փոքր, պարզապես ճատլիկ: Բայց միայն մի
քանի ակնթարթ: Հայրիկին, մայրիկին ու բժշկին տեսնելուն պես նա նորից դարձավ առաջվանը՝
հիանալի կարմրաթուշ, ամրակազմ տղա, որն իր տարիքի համեմատ շատ ավելի խոշոր էր:

Այդ ժամանակ բժիշկն ասաց.

- Հասկացա: Ես հասկացա պատճառը: Դա սուկ հիվանդությունն է: Դա հազվագյուտ երևույթ
է: Նման բան նկատել են միայն մի անգամ 100 տարի առաջ Ամերիկայում:

- Ի՞նչ է դա, - հուզվեց հաշվապահ Բյանկին:

- Դա վտանգավոր է, - անհանգստացավ տիկին Ռոզան:

- Ո՛չ, վտանգավոր չէ: Կարծում եմ, որ ոչ: Դա... Ինչպես ասեմ ...

- Բայց ի՞նչ է դա:

- Ասացե՛ք, բժի՛շկ, մի՛ տանջեք մեզ:

- Հանգստացե՛ք, պարո՛ն , - պատասխանեց բժիշկը, - անհանգստանալու համար ոչ մի հիմք
չկա: Պազապես ձեր երեխան բոլորովին չի կարողանում մենակ մնալ: Երբ մենակ է մնում, սկսում է
փոքրանալ: Սա է ամբողջը: Նրան անպայման պետք է ինչ-որ մեկի հետ շփվել, հասկանալի՞ է:

- Բայց մենք նրան երբեք մենակ չենք թողնում:

- Համարյա երբեք...

- Հասկանում եմ, իհարկե: Բայց խոսքը դրա մասին չէ: Երեխան պիտի իր տարեկիցների հետ
խաղա, հասկանո՞ւմ եք: Եղբոր, ընկերների, հարևանի երեխաների հետ: Թերևս նրան պետք է
տանել մանկապարտեզ, որ նա խաղընկերներ ունենա: Դուք ինձ հասկացա՞ք:

- Այո՛, բժիշկ:

- Շնորհակալ ենք, բժի՛շկ: Իսկ հիվանդությունը երկա՞ր է տևելու:

- Ինչպե՞ս թե երկար:

- Ուզում եմ ասել... Երբ մեծանա, նրան դարձյա՞լ մենակ թողնել չի կարելի: Նա նորի՞ց կսկսի փոքրանալ:

- Հիմա դժվար է ասել,- պատասխանեց բժիշկը,- բայց եթե նույնիսկ այդպես լինի, գուցե դա այնքա՞ն էլ վատ չի, հը՞:

Հաշվապահ Բյանկին ու տիկին Ռոզան տուն վերադարձան փոքրիկ Տինայի հետ, որը հիմա արդեն այնքան էլ փոքրիկ չէր, և սկսեցին ավելի հոգատար խնամել նրան: Ժամանակի ընթացքում Տինոն եղբայր ունեցավ, ինքն էլ սկսեց մանկապարտեզ հաճախել, հետո՝ դպրոց, դարձավ բարձրահասակ, առողջ, ինչպես և շատ աշխույժ երեխա: Բացի այդ, նա բարի տղա էր, և բոլորը սիրում էին նրան, որովհետև երբեք կռիվ չէր սարքում և միշտ հաշտեցնում էր կռվարարներին: Հետո նա դարձավ երիտասարդ, գնաց համալսարան...

Մի անգամ, երբ նա արդեն 20 տարեկան էր, իր սենյակում նստած պարսպում էր: Այդ անգամ նա մենակ էր, թեև սովորաբար նրա մոտ միշտ հավաքվում էին ընկերներն ու բարեկամները: Հաշվապահ Բյանկին ու տիկին Ռոզան հանկարծ միաժամանակ նույն բանի մասին մտածեցին.

- Գնա՞նք տեսնենք

- Չգիտեմ... այսքան տարի է անցել ...

-Արի տեսնենք... Հետաքրքիր է, մի՞թե մինչ հիմա...

Նրանք միասին մոտեցան դռանը և մեկը մեկը մյուսի հետևից նայեցին բանալու անցքից...

Առաջին ավարտ

... Նայելով բանալու անցքից Բյանկի ամուսինները գրկեցին իրար ու արտասվեցին :

- Խե՛ղճ Տինո:

-Մեր ին՛չ տղա:

- Նա այդպես էլ չբուժվեց, ու երբեք էլ չի բուժվի...

Մենակ մնալով՝ Տինոն իսկապես փոքրացել էր, դարձել 3-4 տարեկան երեխայի հասակի: Դեմքը մնացել էր նույնը, տաբատը երկար էր վրան, առաջվա կանաչ մայկան էր հագր, բայց ինքը կարծես թզուկ լիներ:

- Դուրս է գալիս, որ առաջվա նման նրան չենք կարող մեկ բուժել անգամ մենակ թողնել,- հոգոց հանեց հաշվապահ Բյանկին:

- Գուցե մե՞նք ենք մեղավոր, գուցե քի՞չ ենք վիտամիններ տվել նրան,- հեցկտաց տիկին Ռոզան:

- Ի՞նչ անենք,- հարցրեցին նրանք՝ զանգահարելով բժշկին:

- Միայն մի՛ հուսահատվեք,- պատասխանեց բժիշկը,- մանավանդ որ հրաշալի էլք կա այս իրավիճակից: Ամուսնացրեք նրան մի լավ աղջկա հետ, նրանք երեխաներ կունենան: Իսկ այ երեխաները նրան ոչ մի բույե մենակ չեն թողնի: Ու նրա հիվանդությունը այնպես կանցնի, կարծես չի էլ եղել:

- Իհարկե, - ուրախ բացականչեց հաշվապահ Բյակին:

- Ճիշտ որ,- ուրախացավ տիկին Ռոզան,- ինչպե՞ս մենք ինքներս գլխի չէինք ընկել:

Երկրորդ ավարտ

... Նայելով բանալու անցքից Բյանկի ամուսինները գրկեցին իրար ու արտասվեցին ուրախությունից :

- Ինչպիսի՛ երջանկություն:

- Ի՛նչ լավ է:

- Նա չի՛ փոքրանում:

- Նա առո՛ղջ է:

Տիտն իսկապես չէր փոքրացել ոչ մի սանտիմետր, նույնիսկ ոչ մի միլիմետր և շարունակում էր հանգիստ պարապել՝ չկասկածելով անգամ, թե ինչ հուզմունք են ապրում իր ծնողները:

Նա արդեն շատ ընկերներ ուներ, շատ հետաքրիիր գործեր և զբաղմունքներ, որոնք կապում էին նրան կյանքին: Նա շատ ծրագրեր, շատ հույսեր ուներ, իսկ ավելի շատ՝ աշխատելու ցանկություն: Այս դրանք այնպիսի բաներ են, որոնք միշտ մարդու հետ են, նույնիսկ եթե նա բոլորովին մենակ նստած է սենյակում և կողքին ոչ ոք չկա: Այնպես որ մարդ արարածն իրականում երբեք էլ մենակ չի մնում:

Երրորդ ավարտ

... Նայելով բանալու անցքից հաշվապահ Բյանկին ու տիկին Ռոզան զարմացած նայեցին միմյանց, չկարողանալով ոչ մի բառ արտաբերել, և մի ամբողջ բույե այդպես քարացած մնացին:

- Ի՞նչ է սա:

- Ինչպե՞ս սա հասկանալ:

- Ռոզա՛, բարի եղիր, մի գավաթ թունդ սուրճ պատրաստիր ինձ համար, խնդրում եմ:

- Այո, այո ինձ նույնպես գավաթ սուրճ է պետք... Բայց ի՞նչ է սա նշանակում:

- Չլաված բան է:

Բայց ի՞նչ էին նրանք տեսել սենյակում:

Նրանք տեսան, որ իրենց որդի Տիտն երկու անգամ ավել մեծ է դարձել, և նա կռացել է, որ գլուխը չխփի առաստաղին: Ոտքերն ու ձեռքերը երկարել էին ընծուղտի ոտքերի նման: Բայց նա,

կարծես թե չէր էլ նկատում դա: Նա շարունակում էր պարապել և ինչ-որ բան էր գրում մատիտով, որը նրա հսկա ձեռքերի մեջ աստամ մաքրելու փայտիկի չափ փոքր էր թվում:

- Հիմա արդեն նա ուրիշ հիվանդություն ունի,- հոգոց հանեց հաշվապահ Բյանկին՝ փչելով գավաթի տաք սուրճի վրա:

- Ու դարձյալ շատ հազվադեպ հիվանդություն,- եզրակացրեց տիկին Ռոզան:

Ո՞ր վերջաբաններն են դուր գալիս հեղինակին

Ինչպես էր հիվանդացել Տինուն

Առաջին վերջաբանը բավականին զվարճալի է: Երրորդը՝ մի քիչ խենթ է: Ամենալավն, իմ կարծիքով, երկրորդն է, որովհետև ճիշտ է ասվում ասացվածքը՝ ով շատ ընկերներ ունի, նա երբեք չի տառապի մենակությունից:

Թարգմանեց Աննա Պետրոսյանը